

סיכום שנת 2023 בענף הביטוח: סקירת הדוחות הכספיים

אפריל 2024

סיכום שנת 2023 בענף הביטוח: סקירת הדוחות הכספיים

לקוחות וידידים נכבדים,

ברקע ההשפעות רחבות ההיקף של מלחמת "חרבות ברזל", אנו מתכבדים להציג בפניכם פרסום זה, המציג את המגמות המצרפיות העולות מהדוחות הכספיים בענף הביטוח. הפרסום מבוסס על הדיווחים הפומביים של חברות הביטוח לשנת 2023.

השתדלנו להביא את הנתונים כהווייתם, מתוך הדוחות הכספיים של החברות, תוך עיבודם וניתוחם, על מנת שכל אחד מהקוראים יוכל להתמקד וליהנות מהזווית המתאימה לו.

אנו מקווים שתמצאו עניין בפרסום זה. נשמח לקבל תגובות והארות ולקיים עמכם שיח על דוח זה.

שותפי ומנהלי KPMG סומך חייקין בתחום הביטוח ישמחו לעמוד לרשותכם בנושא.

בכבוד רב,
סומך חייקין KPMG

תוכן עניינים

3	.1 תמצית מנהלים
4	.1.1 המגמות העיקריות
5	.1.2 הרווח והתשואה על ההון המיוצבים (Stabilized ROE)
7	.2 השפעות המאקרו
8	.2.1 אינפלציה
9	.2.2 ריבית ההיוון ופרמיית אי-הנזילות
10	.2.3 שווקי ההון
11	.3 מגמות ברמת החברות
12	.3.1 הון חשבונאי, רווח כולל ותשואה להון
13	.3.2 תיקי השקעות הנוסטרו
15	.3.3 תיק ההשקעות המשתתף
16	.3.4 החשיפה לסיכוני שוק
17	.3.5 פרמיות ודמי גמולים
18	.3.6 נכסים מנהלים
19	.3.7 מספר העובדים והוצאות הנהלה וכלליות
20	.4 ביטוח כללי
21	.4.1 פרמיות ביטוח כללי
22	.4.2 ביטוח כללי – הרווח המצרפי לפי ענף
24	.4.3 ביטוח כללי – ניתוחים נוספים
27	.5 ביטוח חיים
28	.5.1 ביטוח חיים – הרווח המצרפי לפי ענף
29	.5.2 תיק מבטיח תשואה (עד 1990)
29	.5.3 תיק משתתף ישן (עד 2003)
30	.5.4 תיק משתתף חדש ופוליסות השקעה
31	.5.5 מוצרי ריסק ואכ"ע ללא רכיב חיסכון
33	.6 ביטוח בריאות
34	.6.1 ביטוח בריאות – פרמיות
35	.6.2 ביטוח בריאות – הרווח המצרפי לפי ענף
37	.7 נספח מתודולוגי

1. תמצית מנהלים

1.1. המגמות העיקריות

שנת 2023 הסתיימה ברקע ההשפעות של מלחמת "חרבות ברזל". למלחמה השלכות שונות, ובהן, סגירה זמנית של עסקים, הגבלות על התכנסות והפסקת לימודים זמנית במערכות החינוך ובמוסדות להשכלה גבוהה. בנוסף, אזרחים רבים גויסו בגיוס חירום לזרועות הביטחון ואזרחים רבים פונו מיישובים באזור עוטף עזה ובגבול הצפון. צעדים אלו גרמו לצמצום הפעילות במשק הישראלי ולירידה בפעילות הכלכלית. כמו כן, כתוצאה מפרוץ המלחמה נרשמו תנודות חדות בשווקים הפיננסיים, בעיקר בישראל.

השפעות המלחמה – מטבע הדברים, ההשפעה של המלחמה, הנמשכת גם נכון למועד כתיבת דברים אלו, על חברות הביטוח היא מקיפה ובלתי ניתנת לחיזוי או להפרדה מלאה ממגמות אחרות. ברמה הפיננסית, על פי הפירוטים שנכללו בדיווחי חברות הביטוח, ההשפעה של תביעות ביטוחי החיים הקשורות לאירועי מלחמת "חרבות ברזל" עומדת לתאריך החתך על למעלה מ-400 מיליון ש"ח בשייר, לפני מס, מה שפגע בתוצאות מגזר ביטוח החיים בשנה השוטפת. יש לציין כי השפעת מלחמת "חרבות ברזל" כללה גם שיפור בתביעות בענפי הרכב, בין היתר עקב הפחתה זמנית בהיקפי הנסועה בכבישים כמו גם בהיקפי הגניבות. תרומה זו לא כומתה על ידי מרביתן המוחלטת של חברות הביטוח. ברמת שיווק מוצרי הביטוח, חלק מחברות הביטוח דיווחו על ירידה משמעותית ברבעון האחרון של השנה בשיווק מוצרים מסוימים, ובפרט מוצרי ביטוח נסיעות לחו"ל. עם זאת, נראה כי ברמה המצרפית, בין היתר בשים לב לעיתוי של המלחמה ברבעון הרביעי, היא לא הביאה להשפעה מהותית על היקפי הפרמיות המצרפיים, שרשמו במרבית המוצרים עליות בלתי מבוטלות.

הרווח והתשואה על ההון החשבונאי – שנת 2023 בענף הביטוח הסתיימה עם רווח כולל מצרפי של כ-2.7 מיליארד ש"ח (חברות הביטוח בלבד), המשקף תשואה של כ-8% על ההון החשבונאי הממוצע, בהשוואה להפסד כולל מצרפי של כ-0.4 מיליארד ש"ח בשנת 2022. עם זאת, נראה כי במונחי תשואה מיוצבת, המנטרלת השפעות פיננסיות חריגות והשפעות של מחקרים בתחומי החיים והבריאות, חל דווקא קיטון בהשוואה לשנת 2022 (לפירוט נוסף, ראו סעיף 1.2 להלן).

השפעות פיננסיות – במהלך שנת 2023, הורגשה השפעה מתונה ביחס לשנה הקודמת של גורמי המאקרו (אינפלציה, ריבית ושווקי ההון), עם ביצועי חסר של השוק המקומי. תיק הנוסטרו המצרפי (הון וביטוח) רשם תשואה (ריאלית) של כ-2.3% בלבד, אשר נמוכה בדרך כלל בהשוואה לרמת הייחוס המקובלת (כ-3%). התיק המשתתף רשם תשואה (ריאלית) של כ-4.9%. חשוב להדגיש, כי בעוד ששנת 2023 החלה עם "בור" דמי ניהול מצרפי משמעותי במוצרי החיסכון המשתתף הישן (עד 2003) של כ-3.7 מיליארד ש"ח, היא עדיין הסתיימה עם "בור" דמי ניהול של כ-2.7 מיליארד ש"ח, אשר המשיך להצטמצם והגיע להיקף (מוערך) של כ-2.2 מיליארד ש"ח לסוף חודש מרץ 2024. בחישוב גס, ה"בור" הקיים לתחילת שנת 2024 מייצג גירעון תשואה ריאלי של מעל 8% על התיק המשתתף הישן – הנדרשים עד להתחלת גביית דמי ניהול משתנים. כתלות ברמת התשואות שתהיה בשווקים, ייתכן כי עניין זה ימשיך להכביד על תוצאות חברות הביטוח גם בשנת 2024. מנגד, השפעות העלייה בריבית חסרת הסיכון בשנת 2023 תרמו לתוצאות כ-2.4 מיליארד ש"ח, לפני מס.

תחומי החיים והבריאות – בחלק מן החברות, הוכרו רווחים בעקבות שינויים במחקרים אקטואריים במגזר החיים בשנת הדוח, בסך מצרפי של כ-777 מ' ש"ח לפני מס. מחקרים אלו עסקו בין היתר בשיעורי מימוש גמלה, התפלגות גילאי פרישה ומסלולי קצבה במוצרי החיסכון. מנגד, שנת 2022 התאפיינה בעיקר במחקרים בעלי התפתחות שלילית, עקב פרסום לוחות התמותה המעודכנים על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון. בנוסף, מחקרים אקטואריים שונים יצרו הפסדים במהלך שנת 2023 במגזר

הבריאות, בסך של כ-303 מ' ש"ח. לעניין זה, בולטים במיוחד מחקרים המצביעים על עלייה בשכחות תביעות סיעוד פרט (תחלואה) שדווחו בחלק מן החברות.

ענף פוליסות ביטוחי המנהלים החדשות (ששווקו החל משנת 2004) חזר להפסד בשנת 2023. בניגוד למגמת הצמיחה המשמעותית בהיקפי הצבירות ודמי הניהול בפוליסות ההשקעה, בשנת הדוח נרשמה יציבות בהיקף דמי הניהול הכוללים שלהן. סך הצבירות עומד על כ-160 מיליארד ש"ח בביטוחי המנהלים החדשים, וכ-80 מיליארד ש"ח בפוליסות ההשקעה. נתונים אלו מצביעים על עלייה מתונה, בעיקר עקב השפעת התשואות בשווקים. עם זאת, במהלך התקופה חלו העברות (נטו) ממוצרים אלו, בהיקף של למעלה מ-10 מיליארד ש"ח.

ביטוח כללי – במגזר הביטוח הכללי, בחלק מן החברות דווח על שיפור בתחומי החבויות והחובה, אשר הביא לשחרור עתודות. בענף ביטוח רכב רכוש, אשר הביא להפסדים של כ-1.55 מיליארד ש"ח בשנת 2022, בעיקר עקב עלייה בשכחות התאונות והגניבות, כמו גם עלייה במחירים החלפים והרכבים, חל שיפור מהותי בסיכומה של השנה, והוא עבר לרווח של כ-134 מ' ש"ח. רווח זה הושפע, בין היתר, מעלייה משמעותית בתעריפים, אשר תרמה לעלייה של כ-23% בפרמיה הכוללת בענף, ברוטו, ומהשפעות המלחמה ברבעון האחרון (ראו לעיל). עם זאת, רמת הרווחיות בענף זה עדיין רחוקה מהרמה שהושגה בשנים 2017-2020.

1.2. הרווח והתשואה על ההון המיוצבים (Stabilized ROE)

2022	2023	
(427)	2,651	רווח כולל אחרי מס
3,344	10,271	נוסטרו בפועל
15,765	11,556	נוסטרו @ 3% ריאלי
12,421	1,286	הפרש נוסטרו
–	–	דמי ניהול משתנים בפועל
909	956	דמי ניהול משתנים @ 3% ריאלי
909	956	הפרש דמי ניהול
2,177	476	ריבית ו-UGL כללי, שייר
4,249	1,733	ריבית ו-UGL חיים, שייר
3,935	229	ריבית ו-UGL בריאות, שייר
(10,361)	(2,437)	הפרש ריבית ושווי עודף (UGL)
2,221	(474)	מחקרים והנחות
	408	מלחמת חרבות ברזל – תביעות חיים
(1,765)	89	מסים בגין הפרשים
2,998	2,479	רווח מיוצב תיאורטי (*)
8.7%	7.5%	ROE מיוצב (*)

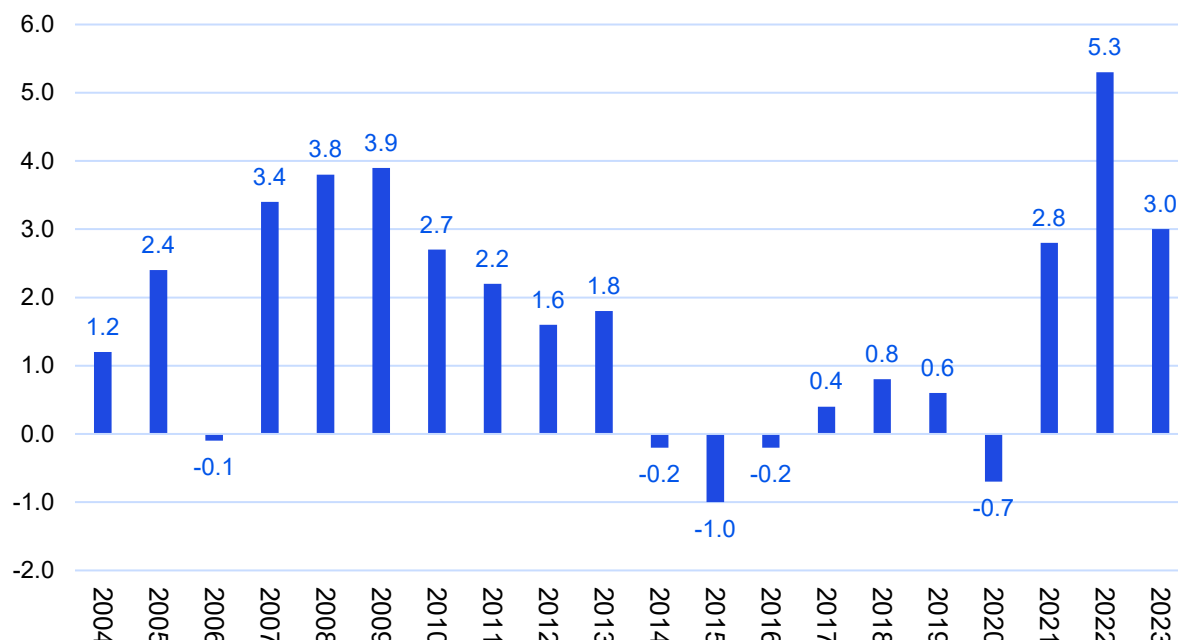
(*) הרווח המיוצב מהווה חישוב אינדיקטיבי בלבד, לרווח שהיה מושג על ידי החברות במדגם, תחת הנחת תשואה ריאלית מייצגת של 3%, וללא השפעות מיוחדות. הנתון מבוסס בין היתר על ההשפעות שדווחו בנתוני החברות. שינוי בשיעור התשואה המייצג, או בזיהוי ההשפעות החד-פעמיות, עשוי להשפיע באופן מהותי על התוצאות. יש לציין כי השפעת מלחמת "חרבות ברזל" כללה גם שיפור בתביעות רכב, בין היתר עקב הפחתה זמנית בהיקפי הנסועה בכבישים והגניבות, אשר לא כומתו על ידי מרביתן המוחלטת של החברות ולא נוטרלו בטבלה שלעיל. בנוסף, שנת 2023 התאפיינה גם בשחרורים מסוימים בענפי החובה והחבויות, מעבר להשפעות הריבית, שלא נוטרלו.

2. השפעות המאקרו

2.1. אינפלציה

מדד המחירים לצרכן, שיעור שינוי שנתי (%)

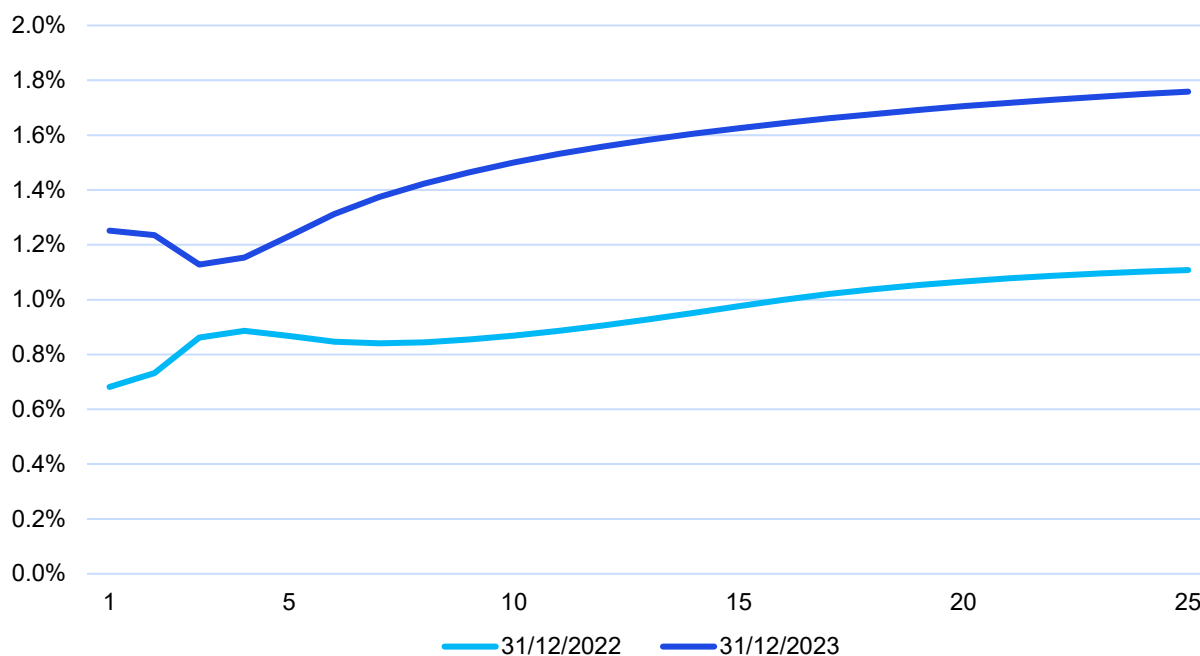

סביבת האינפלציה הינה בעלת פוטנציאל השפעה משמעותי על חברות הביטוח. השפעה זו נובעת, בין היתר, מכך שהתחייבויות הביטוח, כמו גם הפרמיות העתידיות, צמודות בעיקרן למדד המחירים לצרכן. האצה בסביבת האינפלציה, ללא השגת תשואה מקבילה על תיקי הנוסטרו של החברות תפגע בתוצאותיהן. בנוסף, האצה כאמור גם מעמיקה את ה-"בור" הריאלי בדמי הניהול המשתנים בגין פוליסות ביטוחי המנהלים הישנות (תיק משתתף ישן ששווק עד שנת 2003). אחרי אינפלציה חריגה של 5.3% בשנת 2022, בשנת 2023 חלה התמתנות בסביבת האינפלציה, שהסתכמה ל-3.0%. תיקי חברות הביטוח (משתתף ונוסטרו) השיגו ברובם תשואה ריאלית חיובית בשנה זו.

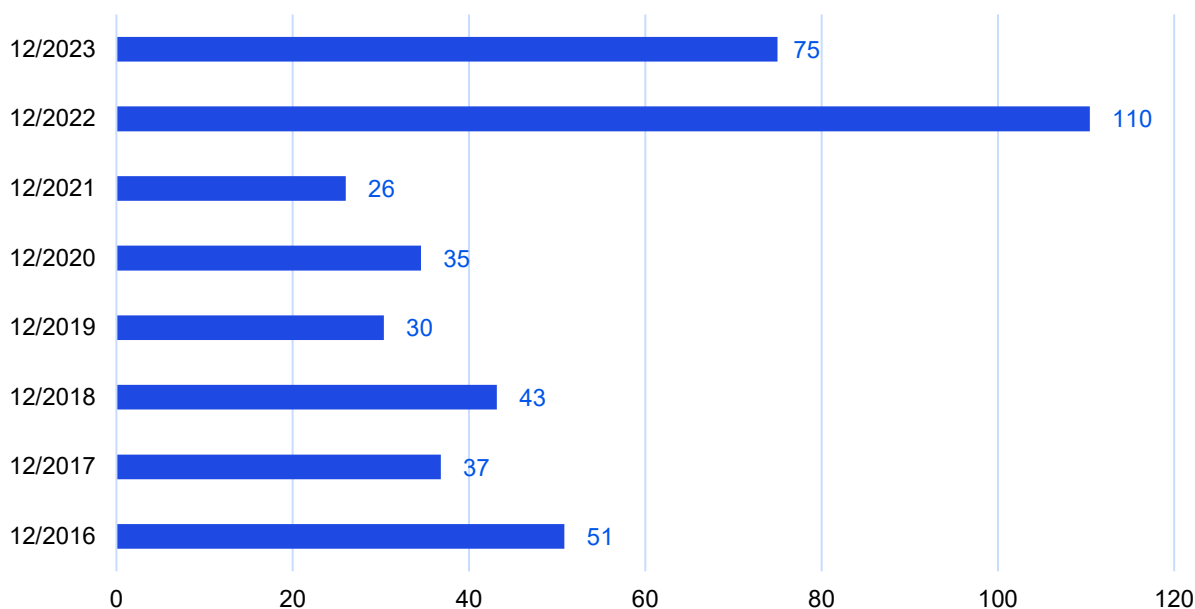
במבט צופה פני עתיד, ראוי לציין כי ציפיות האינפלציה האחרונות שפורסמו על ידי בנק ישראל בתחילת חודש מרץ 2024, נוקבות בטווח של 2.4-2.8% בשנים הקרובות, כתלות במח"מ ובשיטת האמידה.

2.2 ריבית ההיוון ופרמיית אי-הנזילות

ריבית חסרת סיכון, צמודה, SPOT, ללא אי-נזילות (LAT)

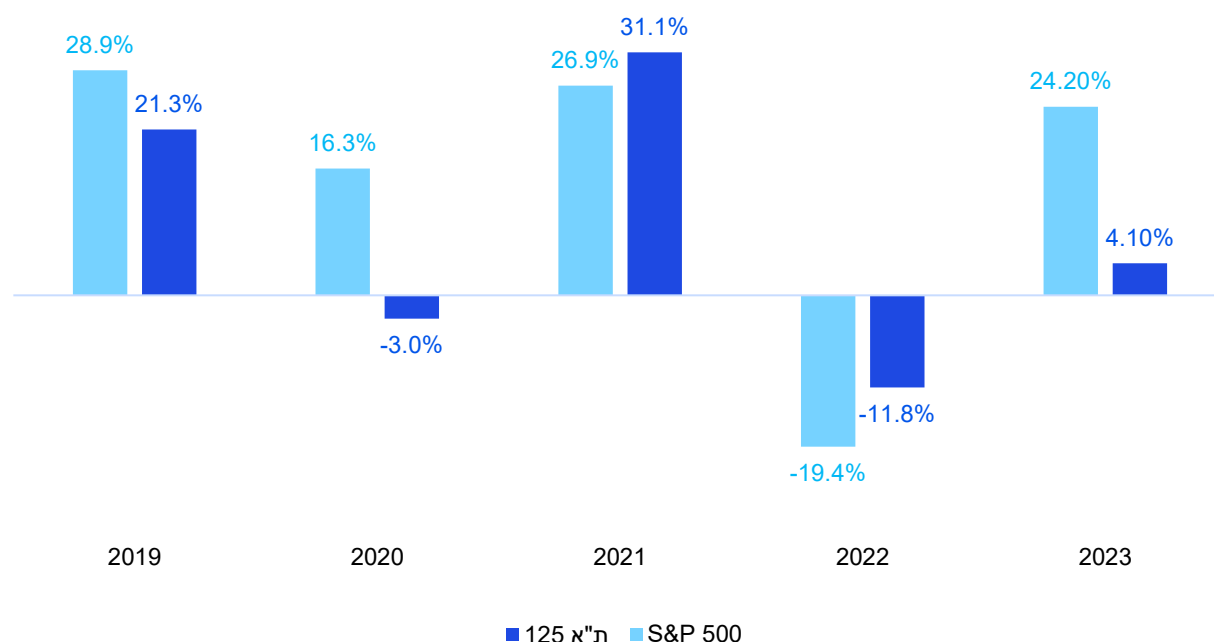
פרמיית אי נזילות (נקודות בסיס)

הריבית חסרת משמשת להיוון חלק מהתחייבויות ביטוח בדוחות הכספיים. בעוד ששנת 2022 התאפיינה בעלייה דרמטית בסביבת הריבית הריאלית, אשר קיזזה חלק ניכר מהשפעות התשואה השלילית בשווקים, שנת 2023 התאפיינה בעלייה נוספת, מתונה בהרבה, בסביבת הריבית, לכל אורך העקום, של כ-0.4-0.7%, שקוזזה בירידה של כ-0.35% בפרמיית אי הנזילות (לפי 100%), הנכללת גם היא בשיעור ההיוון של התחייבויות הביטוח. במרביתן המוחלטת של החברות, ההשפעות הפיננסיות של העלייה בריבית, בניכוי יתרות UGL, תרמו מהותית לתוצאות. השפעות אלו הסתכמו ברמה המצרפית בכ-475 מ' ש"ח במגזר הביטוח הכללי, כ-1.73 מיליארד ש"ח במגזר החיים וכ-229 מיליון ש"ח במגזר הבריאות.

2.3 שווקי ההון

תשואות נומינליות של מדדים נבחרים

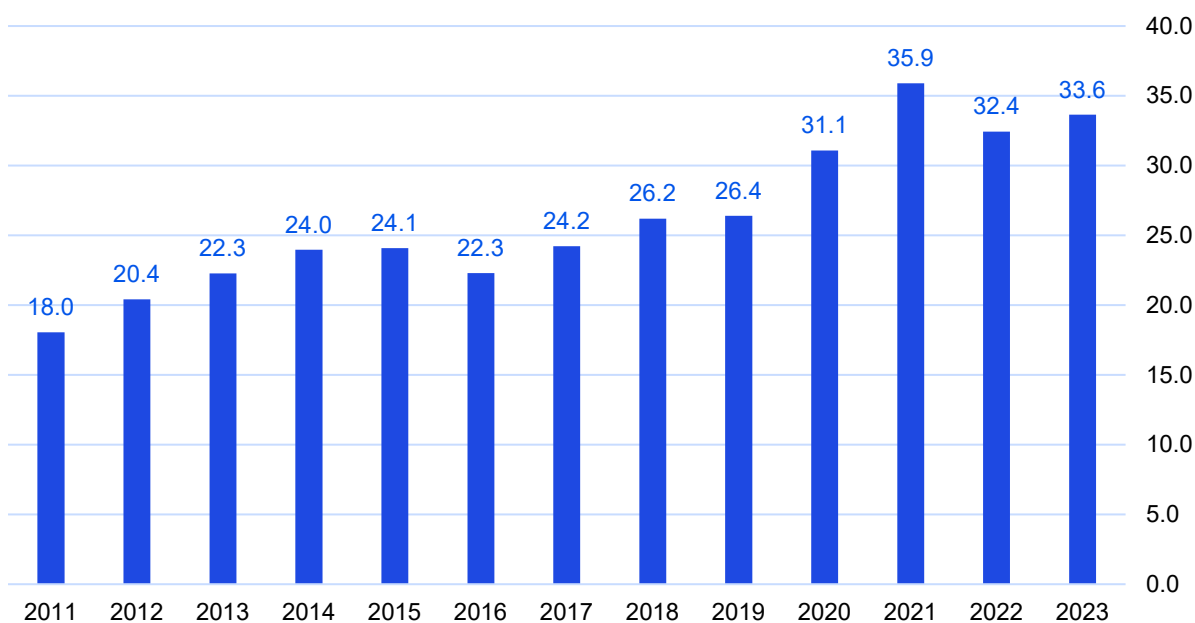
שנת 2022 התאפיינה בתשואה נומינלית שלילית משמעותית בשווקי ההון, לצד אינפלציה גבוהה. אלו השפיעו יחדיו באופן משמעותי מאוד על תוצאות חברות הביטוח – בין היתר דרך אי גביית דמי ניהול משתנים בגין נכסים מנוהלים ורישום של תשואה שלילית על נכסי הנוסטרו. שנת 2023 התאפיינה בתשואות גבוהות מאוד בשווקי המניות בחו"ל, וכן, על אף מלחמת "חרבות ברזל", גם תשואה של למעלה מ-4% במדד ת"א-125. שער הדולר התאפיין בתנודתיות בתקופת המלחמה, אולם בסיכומה של השנה, שמר על יציבות יחסית. מגמות אלו השפיעו לחיוב על תיקי הנוסטרו והמשתתף של חברות הביטוח, אולם, בין היתר בשים לב להטיה לשוק ההון המקומי, ושיעור החזקה משמעותי באגרות חוב, השפעות התשואה בשנה זו עדיין היו מתונות.

3. מגמות ברמת החברות

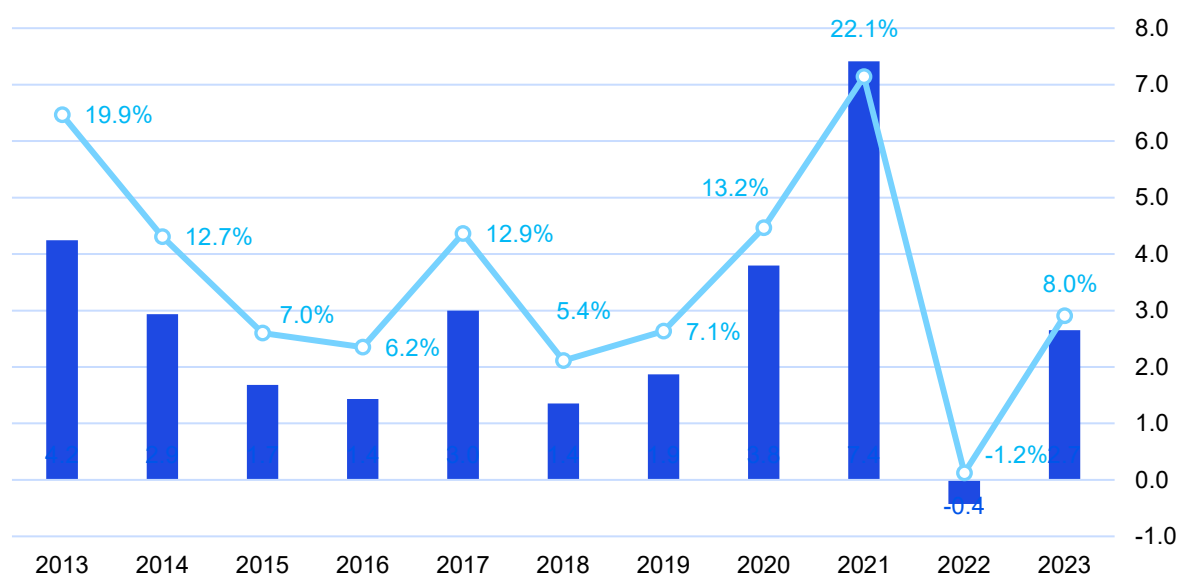

3.1. הון חשבונאי, רווח כולל ותשואה להון

הון מצרפי, במיליארדי ש"ח

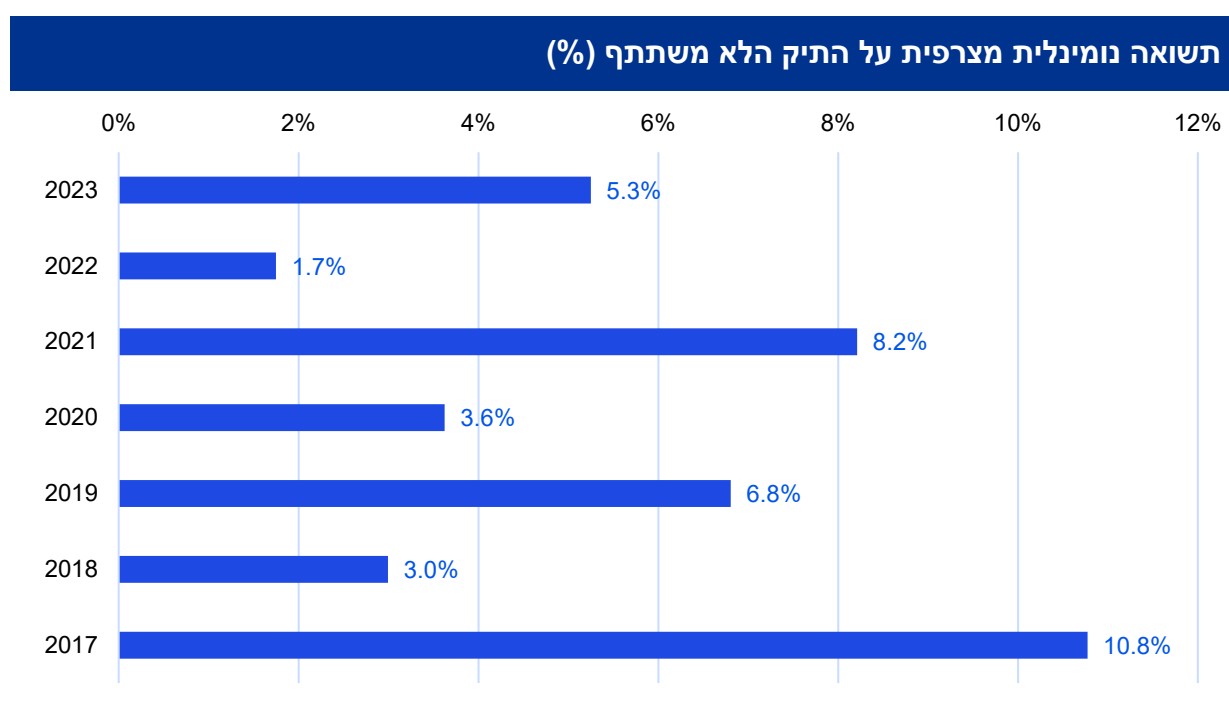
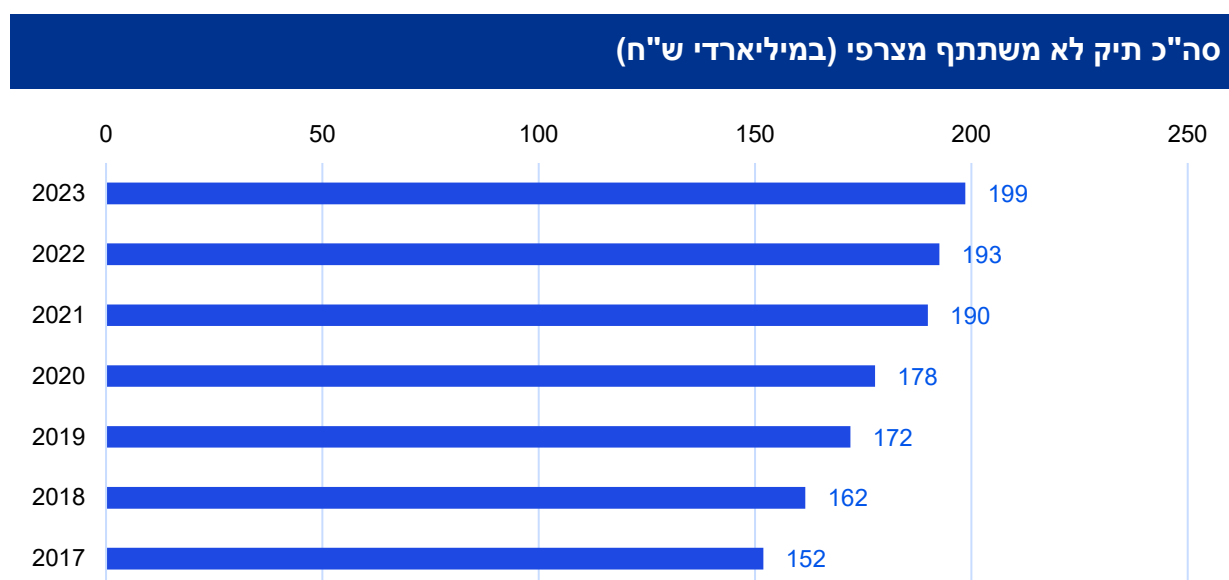

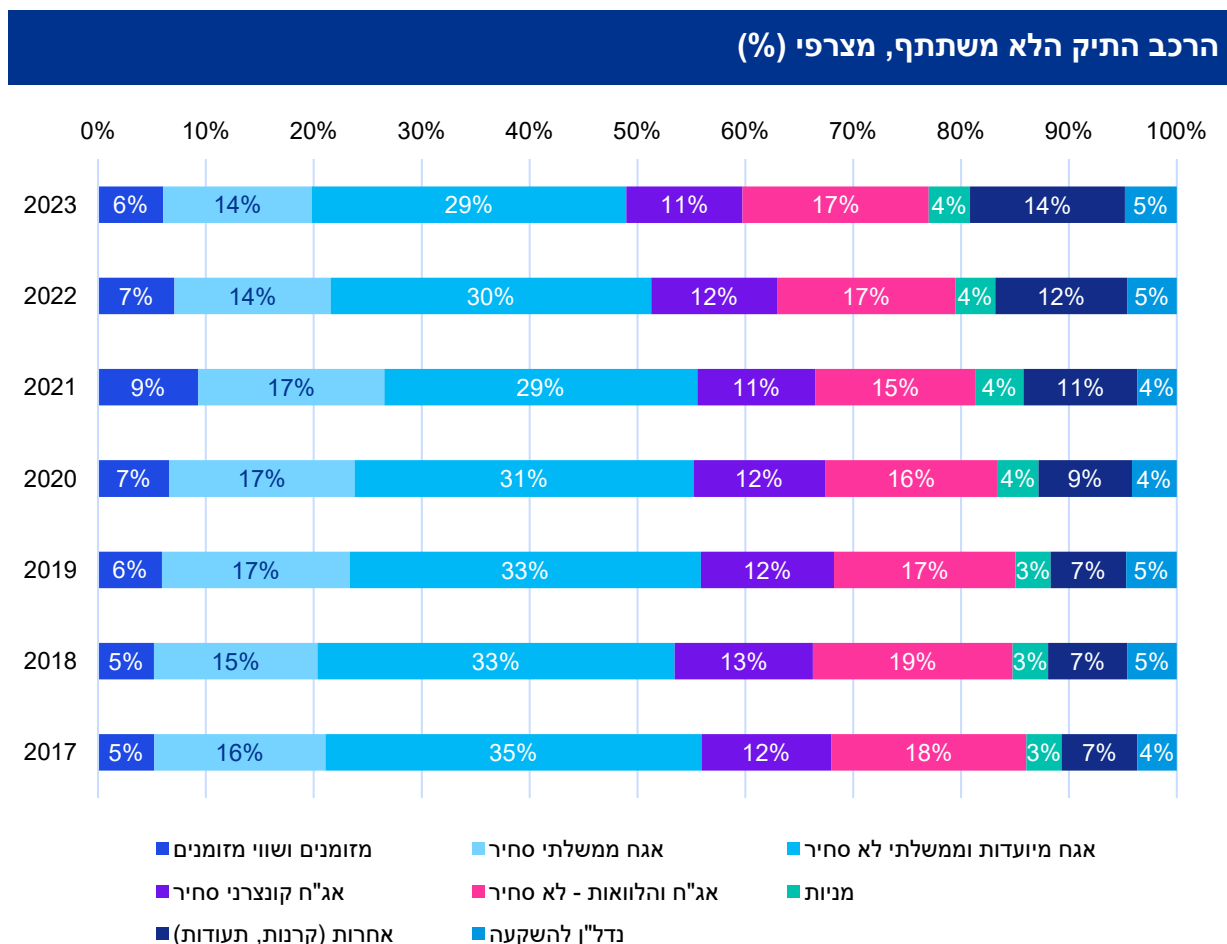
רווח כולל מצרפי, במיליארדי ש"ח, ו-ROE (%)

שנת 2023 הסתכמה בעלייה של כ-1.2 מיליארד ש"ח בהון המצרפי של חברות הביטוח. עלייה זו הושפעה בעיקרה מרווח כולל של כ-2.7 מיליארד ש"ח, ששיקף תשואה על ההון הממוצע (ROE) של כ-8%, בניכוי דיבידנדים שהוכרו במהלך השנה בסך של כ-1.5 מיליארד ש"ח. סכום הדיבידנדים האמור כולל, בין היתר, חלוקת נכסים בעין במהלך שנת הדיווח בסך של כ-300 מ' ש"ח על ידי הפניקס חברה לביטוח בע"מ.

3.2. תיקי השקעות הנוסטר

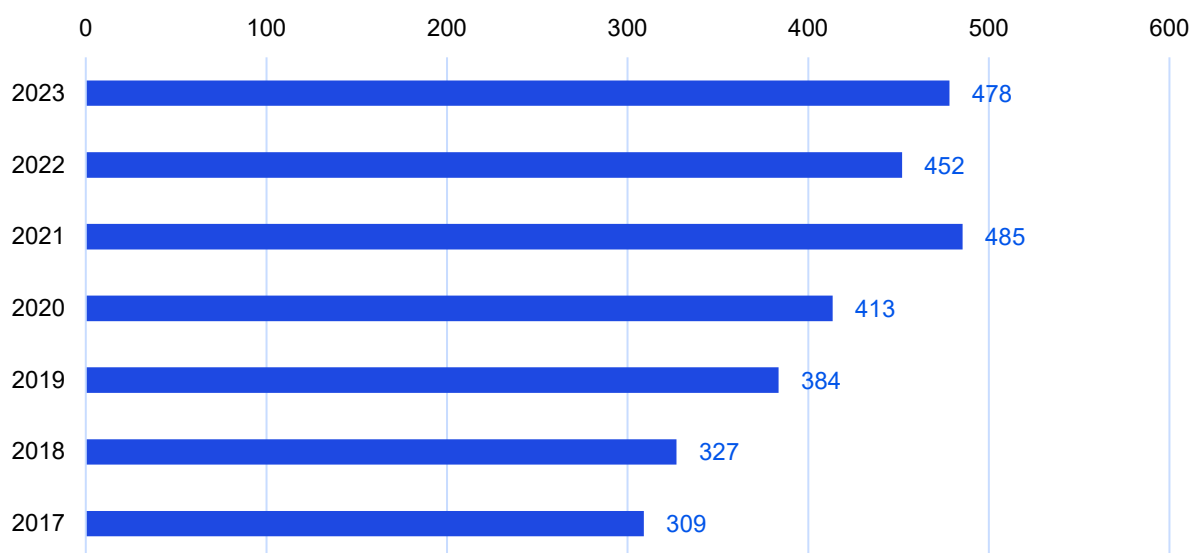
תיקי הנוסטרו בתרשימים שלעיל כוללים את כל הנכסים המנוהלים על ידי חברות הביטוח, שאינם מסווגים כמוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה (קרי, גם נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות ביטוח שאינן תלויות תשואה, כולל אגרות חוב מיועדות, וגם נכסים המוחזקים כנגד ההון).

שנת 2023 התאפיינה בהמשך מגמת הגידול בתיקי הנוסטרו לכ-199 מיליארד ש"ח. הרכב תיקי הנוסטרו שמר על יציבות יחסית, כאשר ממשיכה לבלוט מגמת הגידול ההדרגתי בשיעור המושקע בקרנות השקעה ותעודות סל, שהכפיל עצמו מאז שנת 2017, והגיע לכ-14%. סך הנדל"ן להשקעה המוחזק בתיקי הנוסטרו הסתכם בכ-9.57 מיליארד ש"ח בתום שנת 2023, כאשר במהלך השנה נרשמו בגינו הכנסות נטו (דמי שכירות נטו, בתוספת שיעורים נטו) של כ-800 מיליון ש"ח. לא נצפו הפחתות ערך משמעותיות בשווי הנדל"ן להשקעה בתיקי הנוסטרו, ובחברות פרטניות אף נצפו רווחים מעליית ערך.

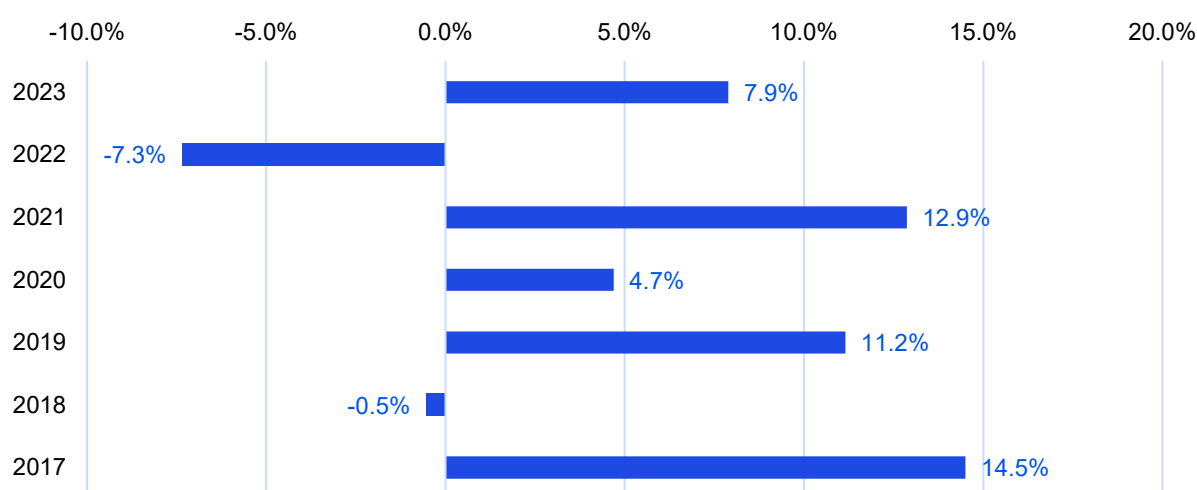
סך התשואה הנומינלית של תיק הנוסטרו המצרפי עמדה על כ-5.3% במהלך השנה השוטפת (כולל התחשבות ברווח כולל אחר), ובהשוואה לאינפלציה של 3.0%, מדובר על תשואה ריאלית של כ-2.3%.

3.3. תיק ההשקעות המשתתף

סה"כ תיק משתתף מצרפי (מיליארדי ש"ח)

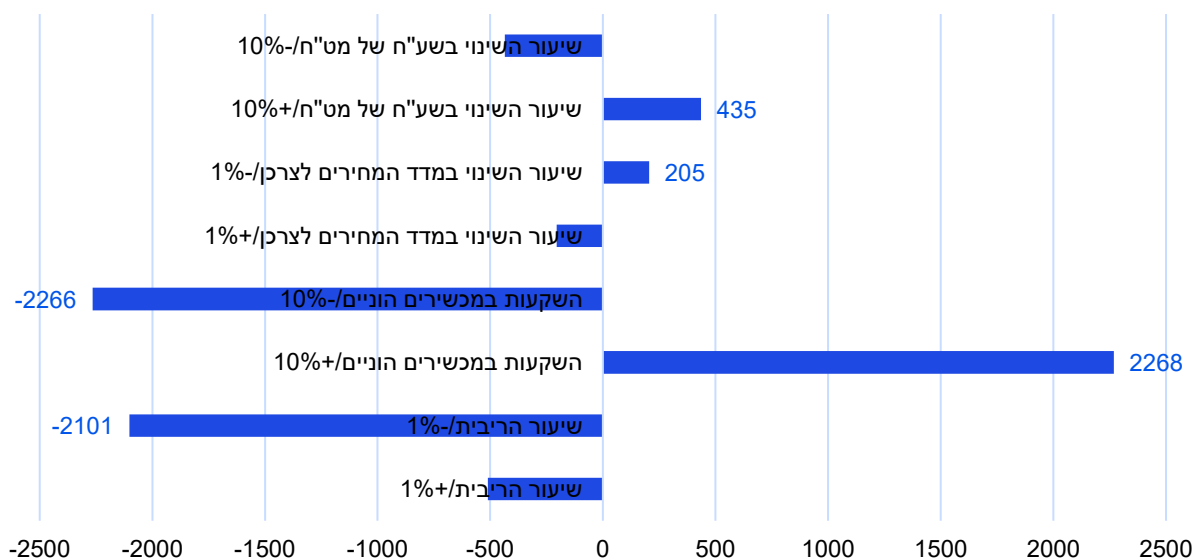
תשואה נומינלית מצרפית – תיק משתתף (%)

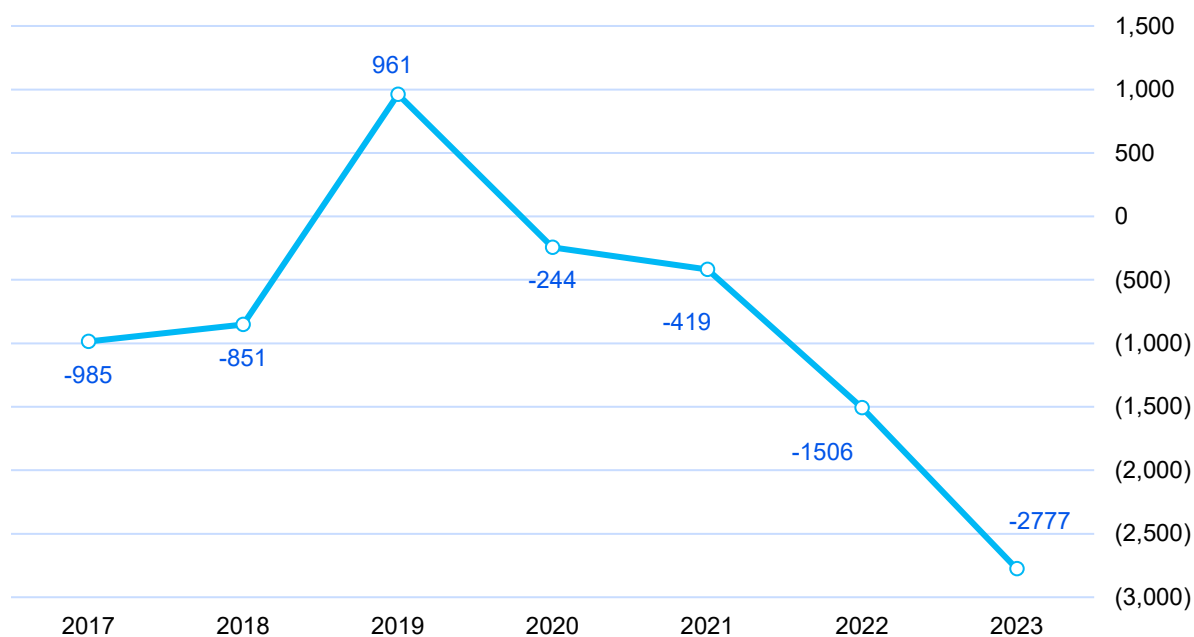
אחרי תשואה נומינלית שלילית משמעותית בתיקי המשתתף של כ- (7.3%) בשנת 2022, שמשמעותה תשואה ריאלית שלילית של כ- (12.6%), בשנת 2023, על אף השפעות מלחמת 'חרבות ברזל', תיקי המשתתף השיגו תשואה נומינלית חיובית ממוצעת של כ- 7.9%, המתורגמת לתשואה ריאלית של כ- 4.9%. תשואה זו סייעה לצמצום של ה-"בור" שנוצר בדמי הניהול המשתנים של תיקי החיסכון המשתתף ברווח ששווקו עד שנת 2003.

3.4. החשיפה לסיכוני שוק

חשיפות חשבונאיות ישירות מצרפיות 12/23, במיליוני ש"ח

רגישות לעלייה של 1% בריבית בניכוי ירידה של 10% במניות (במיליוני ש"ח) לא כולל דמ"נ משתנים

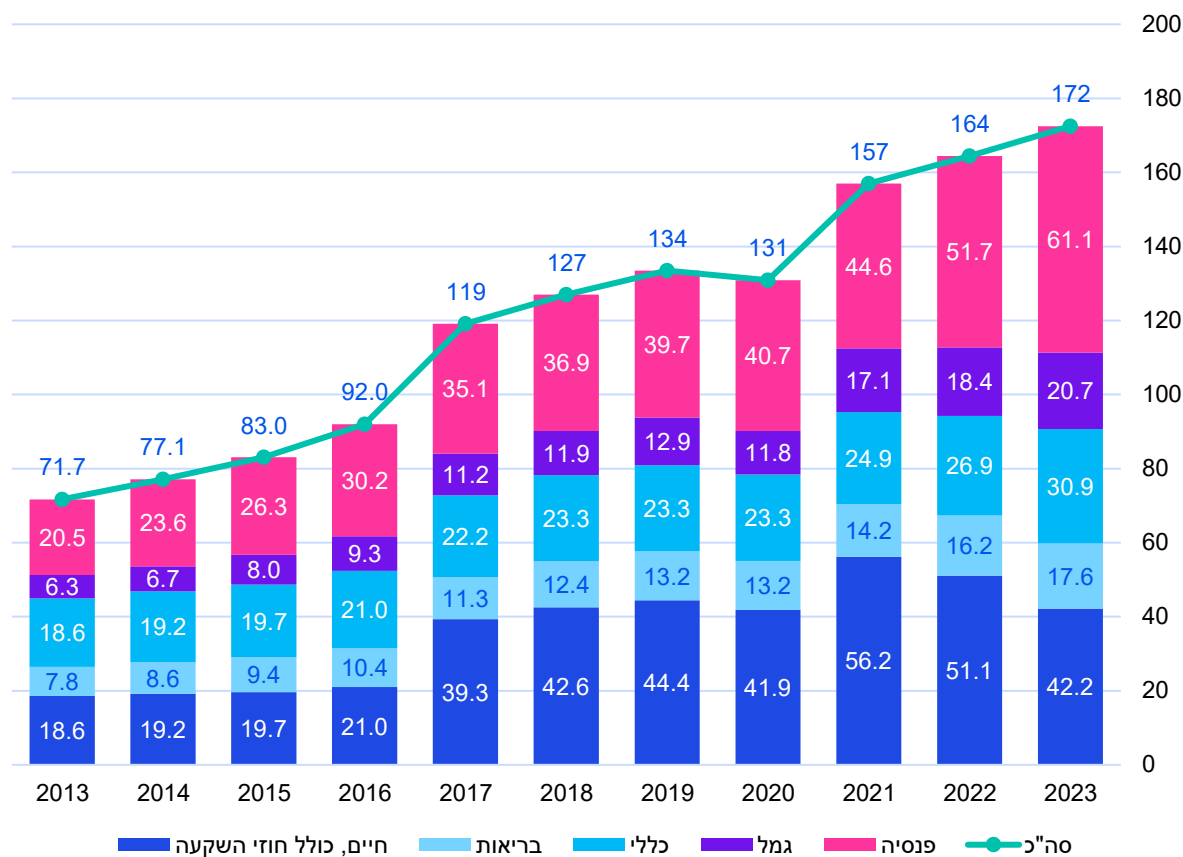

העלייה בסביבת הריבית הביאה לכך, שלתום שנת 2023, עתודות ה-LAT מצויות 'מחוץ לכסף'. עניין זה, בצירוף העלייה בערכי ה-K אל קרוב לרמות השיא שלהם, מביא לרגישות נמוכה של התחייבויות הביטוח לעלייה נוספת בריבית. מנגד, הנכסים ממשיכים להיות חשופים לסיכון של עלייה נוספת בריבית. ירידה מהותית בריבית עשויה להכניס לכסף, שוב, את עתודות ה-LAT. כתוצאה, הרגישות החשבונאית של החברות לשינויים מהותיים בריבית אינה סימטרית, והן בתנודה של 1% כלפי מעלה, או תנודה של 1% כלפי מטה, יירשמו הפסדים. בנוסף, חשיפת חברות הביטוח לתרחיש משוקלל הכולל עליה של 1% בריבית, בתוספת ירידה של 10% בשווי המניות, מגיעה לשיא של כ-2.8 מיליארד ש"ח, לפני מס.

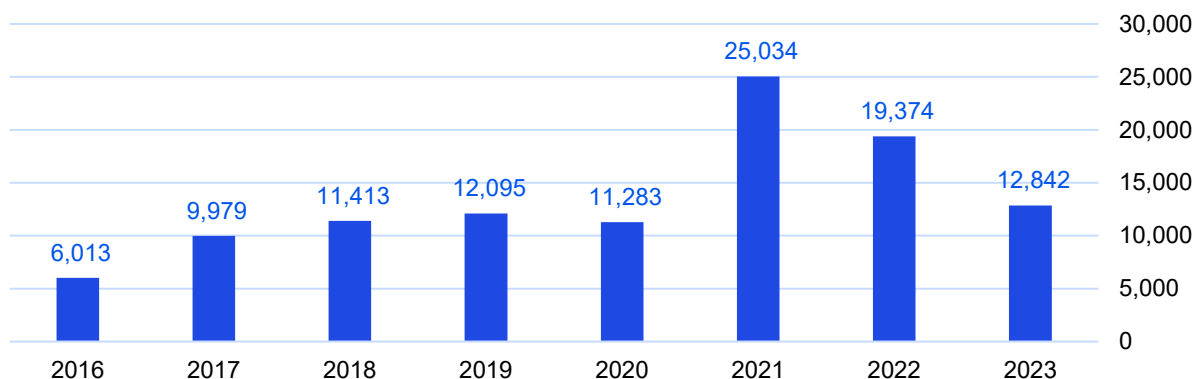
השפעות אלו אינן כוללות את ההשפעה על דמי הניהול המשתנים, המסתכמים ברמת השוק בכ-318 מיליון ש"ח, עבור תשואה ריאלית של 1% נוסף – בהינתן שלא קיים "בור" דמי ניהול.

3.5 פרמיות ודמי גמולים

פרמיות ברוטו, תקבולים מחוזי השקעה ודמי גמולים, במיליארדי ש"ח

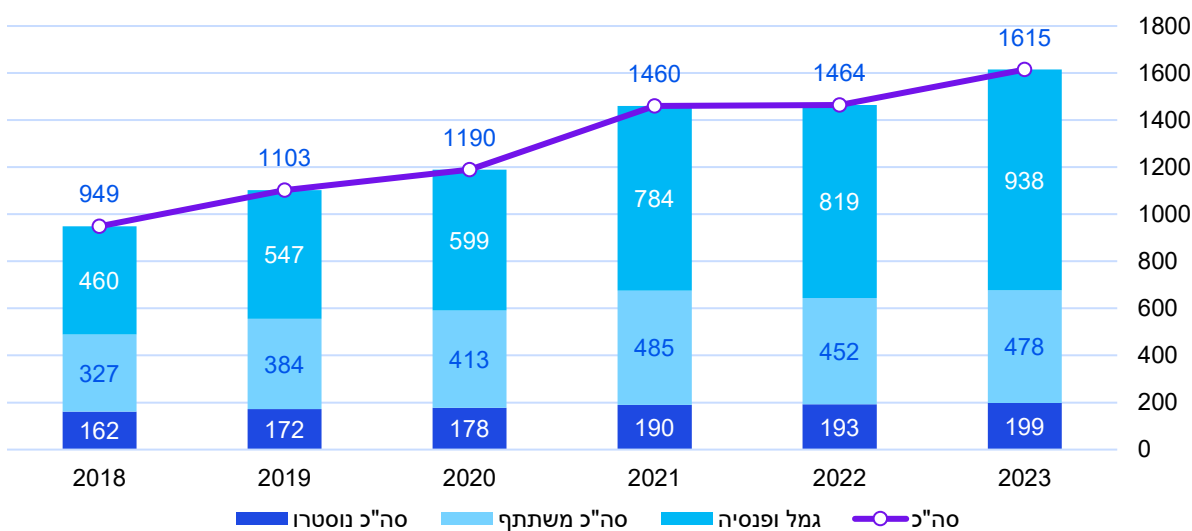
סה"כ, פרמיה חד פעמית מחוזי השקעה, מ' ש"ח

הפרמיות ודמי הגמולים המשיכו במגמת הצמיחה ארוכת הטווח, לרמה של כ-172 מיליארד ש"ח. במהלך השנה חלה צמיחה משמעותית מאוד בהפקדות לקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי חברות הביטוח. בנוסף, צמחו באופן בולט גם הפרמיות במגזר הביטוח הכללי, בהובלת התייקרות התעריפים בענף רכב רכוש (יש לציין, כי צמיחה חד פעמית נוספת של כחצי מיליארד ש"ח בפרמיות מקורה בעסקת ביטוח משנה מסוג LPT בענף רכב חובה בין מנורה מבטחים ביטוח לבין שומרה). הפרמיות ודמי הגמולים במגזר ביטוח החיים חוו ירידה משמעותית של כ-9 מיליארד ש"ח, וחזרו לרמתם מ-2018 – בעיקר בהשפעת הירידה ביחס לשיא שהושג בשנת 2021 בהפקדות חד פעמיות בגין חוזי השקעה, וכן, לאור ירידה בהפקדות לביטוחי המנהלים.

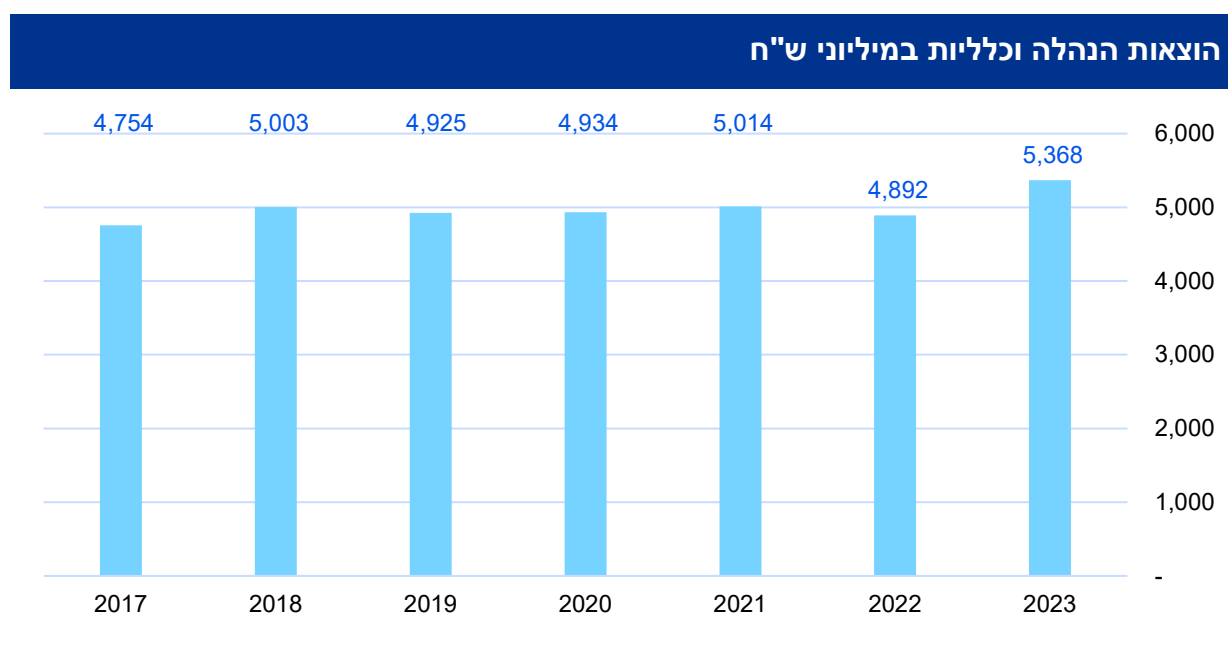
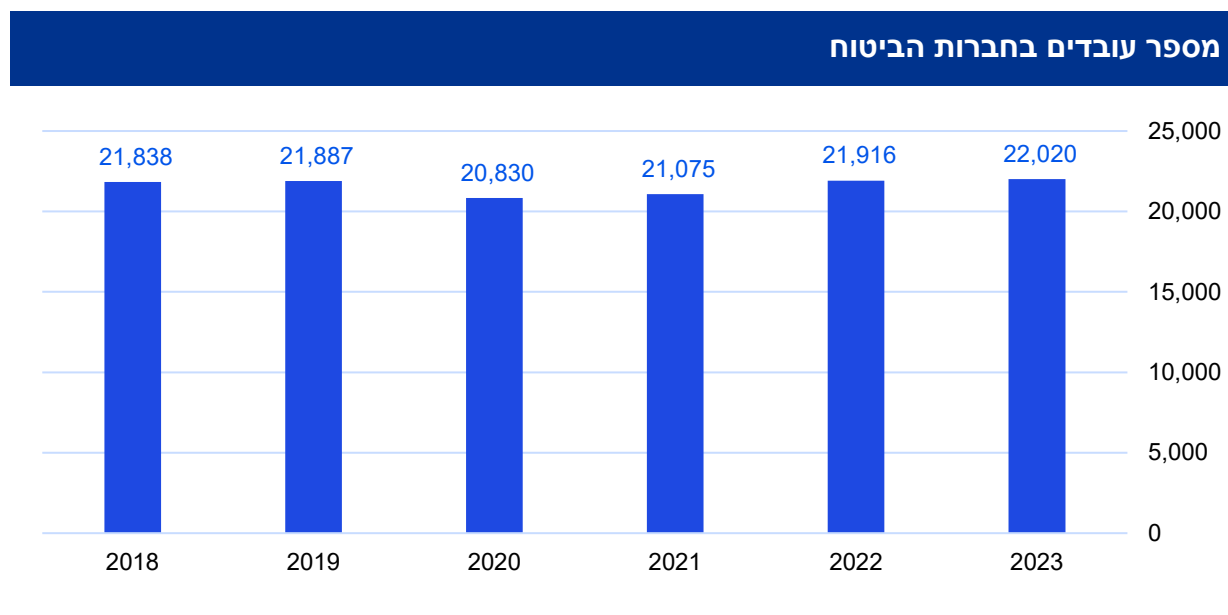
3.6 נכסים מנוהלים

AUM, במיליארדי ש"ח

הנכסים המנוהלים בגופים מוסדיים המשתייכים לקבוצת הביטוח (פנסיה, גמל, משתתף ונוסטרו – וללא קרנות נאמנות) המשיכו לצמוח בקצב מהיר, והגיעו לרמה של כ-1.6 טריליון ש"ח, בהובלת קצב ההפקדות הגבוה למוצרי הפנסיה והגמל, לצד תשואות חיוביות.

3.7 מספר העובדים והוצאות הנהלה וכלליות

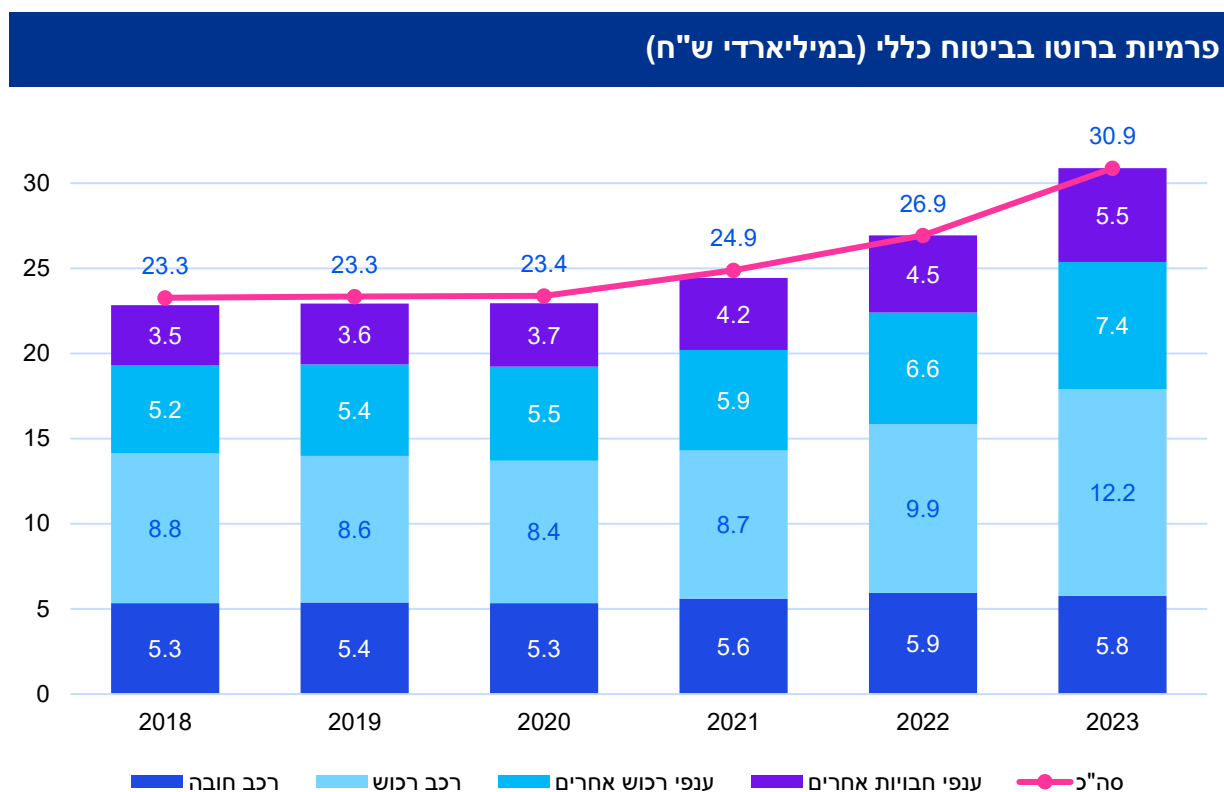

מספר העובדים המצרפי של חברות הביטוח נותר יציב בשנת 2023 (כאשר קיימות תנודות בחברות מסוימות של כ-200 עובדים לחברה, שנוספו או ירדו). עם זאת, חלה עלייה משמעותית של כמעט 10% בהוצאות הנהלה והכלליות.

4. ביטוח כללי

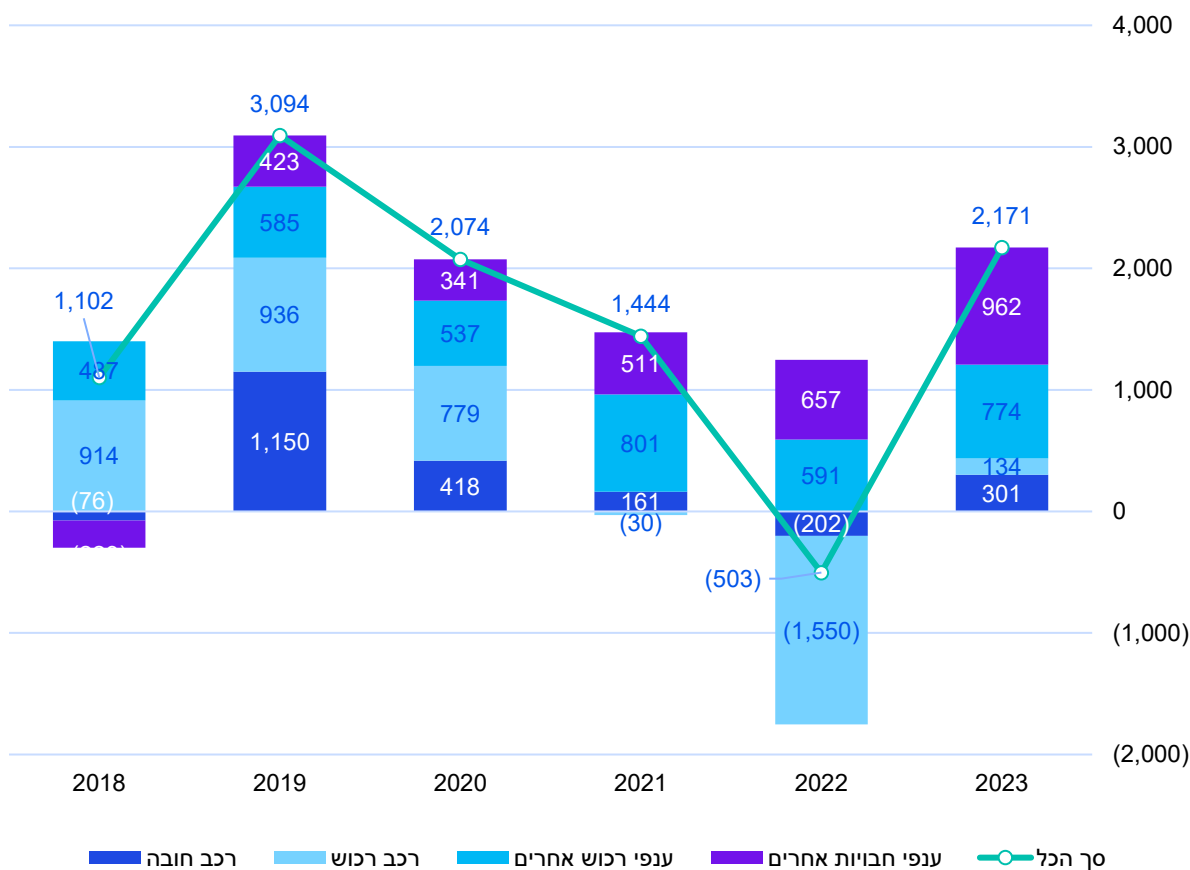
4.1 פרמיות ביטוח כללי

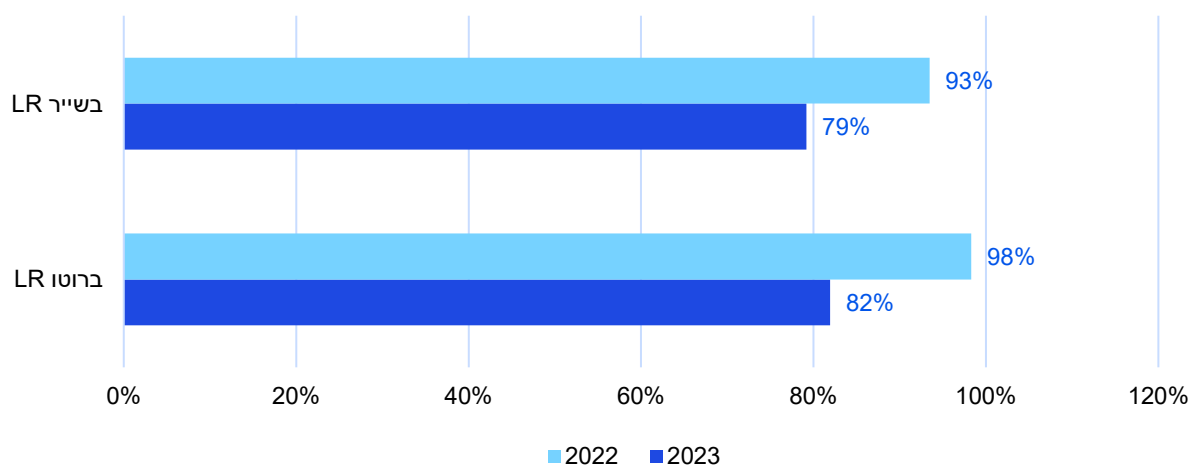
שנת 2023 התאפיינה בעלייה משמעותית של כ-23% בענף רכב רכוש, בהשפעת עליית התעריפים המשמעותית בענף, לאור ההחמרה המשמעותית בתביעות הרכוש בשנים האחרונות. עלייה זו בתעריפים הובילה לאיזון ההפסדים החריגים שנרשמו בענף בשנת 2022. כל יתר הענפים, פרט לענף החובה, רשמו צמיחה נאה בפרמיות ברוטו גם הם. יש לציין, כי הצמיחה בענפי החבויות האחרים המוצגת בתרשים לעיל מושפעת גם מעסקת ביטוח משנה חד פעמית מסוג Loss Portfolio Transfer (LPT) שבוצעה בין מנורה מבטחים ביטוח לבין שומרה, ונכללה בנתונים שלעיל בענפי החבויות האחרים, ותרמה מעל חצי מיליארד ש"ח במונחי פרמיות למנורה. בנטרול עסקה זו, שיעור הצמיחה בענפי החבויות היה עומד על כ-11%.

4.2. ביטוח כללי – הרווח המצרפי לפי ענף

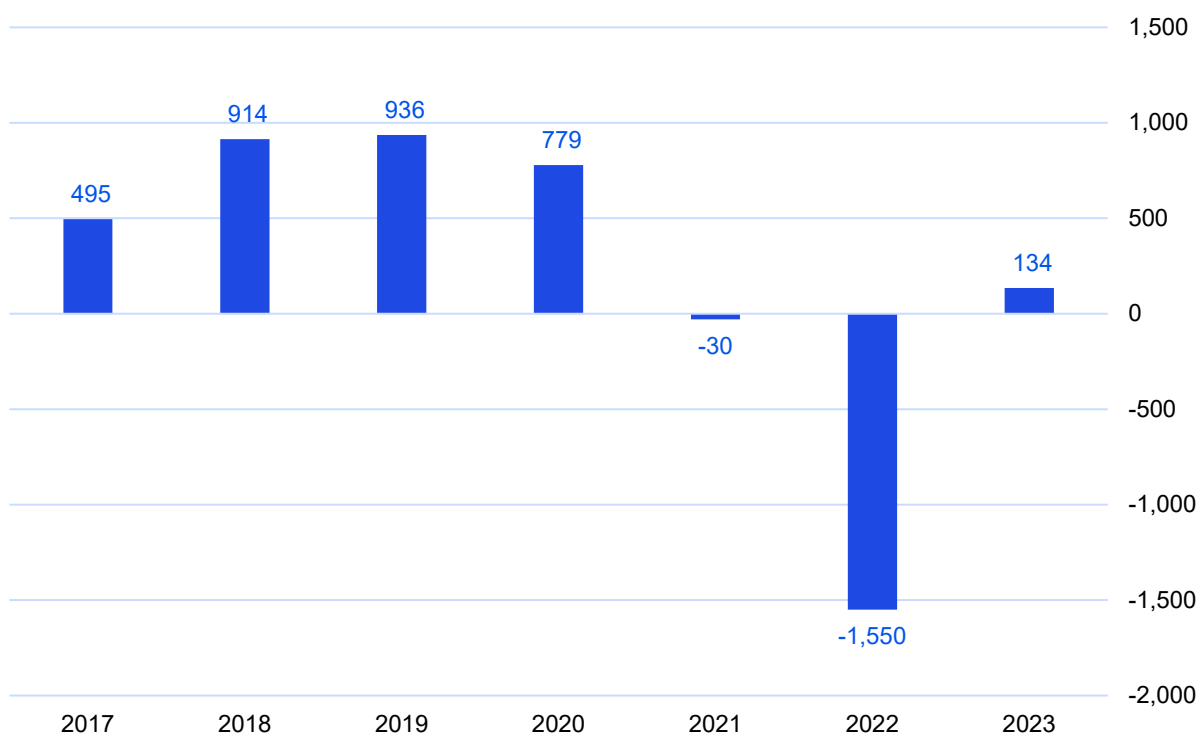
רווח כולל לפני מס בביטוח כללי (במיליוני ש"ח)

רכב רכוש – Loss Ratio, ברוטו ושייר (%)

רכב רכוש – רווח (הפסד) במיליוני ש"ח

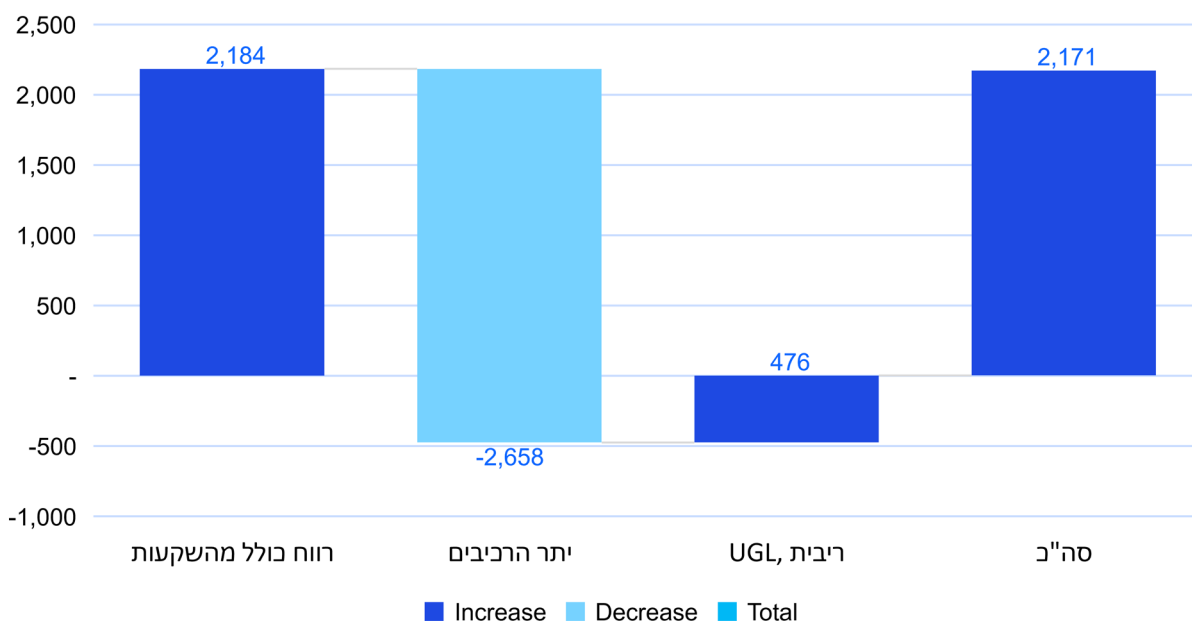

ניתן לומר כי שנת 2023 הסתכמה באופן חיובי בענף הביטוח הכללי. בין היתר, ענף רכב רכוש חזר לאיזון בהשפעת עליית התעריפים, עם ירידה ביחס ה-LR ברוטו לרמה ממוצעת של מעט מעל 80%, בהשוואה לכמעט 100% בשנת 2022. תרמו לכך גם השפעת ההפחתה הזמנית בנוסעה ובגניבות הרכב ברבעון הרביעי של השנה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל". חלק מן החברות גם דיווחו על שיפור בתביעה הממוצעת. עם זאת, הענף עדיין מאופיין ברווחיות נמוכה בהרבה ביחס לשנים 2018-2020 ורמת יחס ההפסד עדיין גבוהה ביחס לשנים קודמות. יובהר כי יחס ה-LR בתרשים שלעיל מובא בהסתמך על דיווחי החברות במסגרת דוח תיאור עסקי התאגיד שלהן, בשקלול נתח השוק שלהן, ולא בחישוב ישיר.

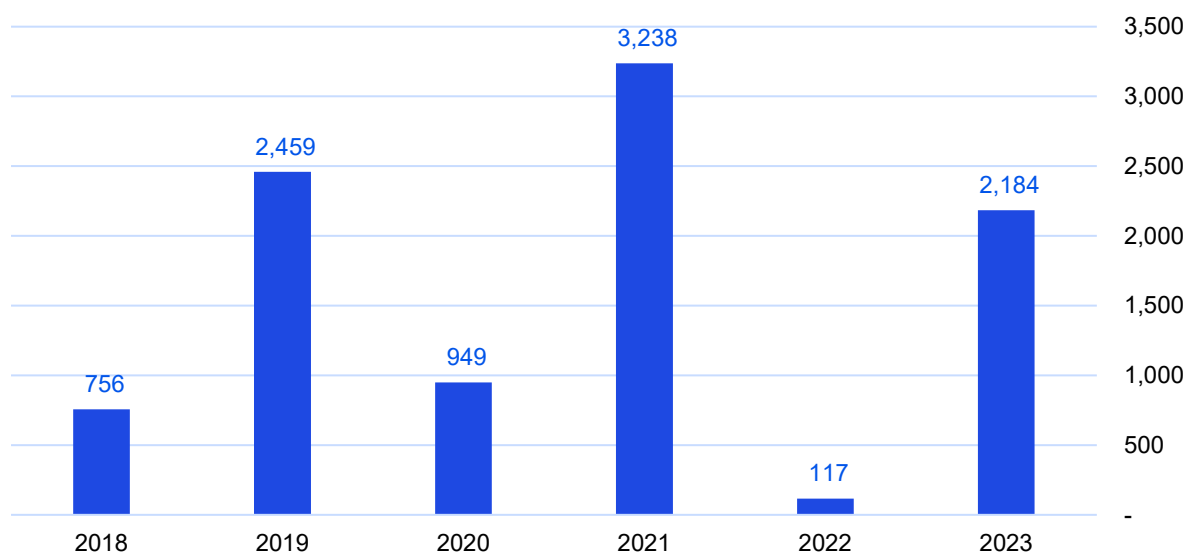
ענף רכב חובה רשם רווח של כ-300 מ' ש"ח, בין היתר בשים לב לשחרורי עתודות שבוצעו על ידי חלק מן החברות בענף בעקבות התפתחויות אקטואריות ושינויים בשיעור ההיוון, כמו גם צמצום במגמת ההפסדים של ה-"פול" מרמה של כמעט 400 מ' ש"ח בשנים 2021-2022 לכ-234 מ' ש"ח בשנת 2023. ענפי החבויות אופיינו בתוצאות חיוביות גם הם, כאשר חלק מן המבטחים שחררו עתודות משנים קודמות, בעקבות שיפור בהתפתחות התביעות.

4.3. ביטוח כללי – ניתוחים נוספים

פירוק רווח כולל במגזר כללי, לפני מס, במיליוני ש"ח

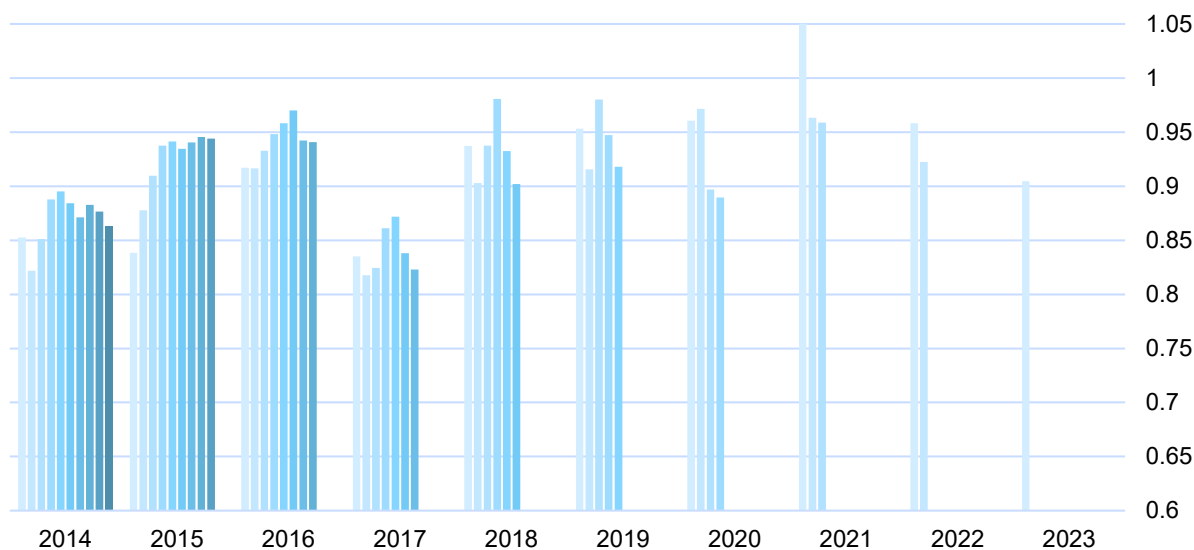

רווח כולל מהשקעות לפני מס – ביטוח כללי, במיליוני ש"ח

עליית הריבית, בניכוי עודף שווי נכסים (UGL), תרמו באופן מצרפי כ-476 מ' ש"ח לרווחי החברות במגזר הכללי. רווחי ההשקעות הסתכמו בכ-2.2 מיליארד ש"ח.

רכב חובה – Ultimate Expected LR (%)

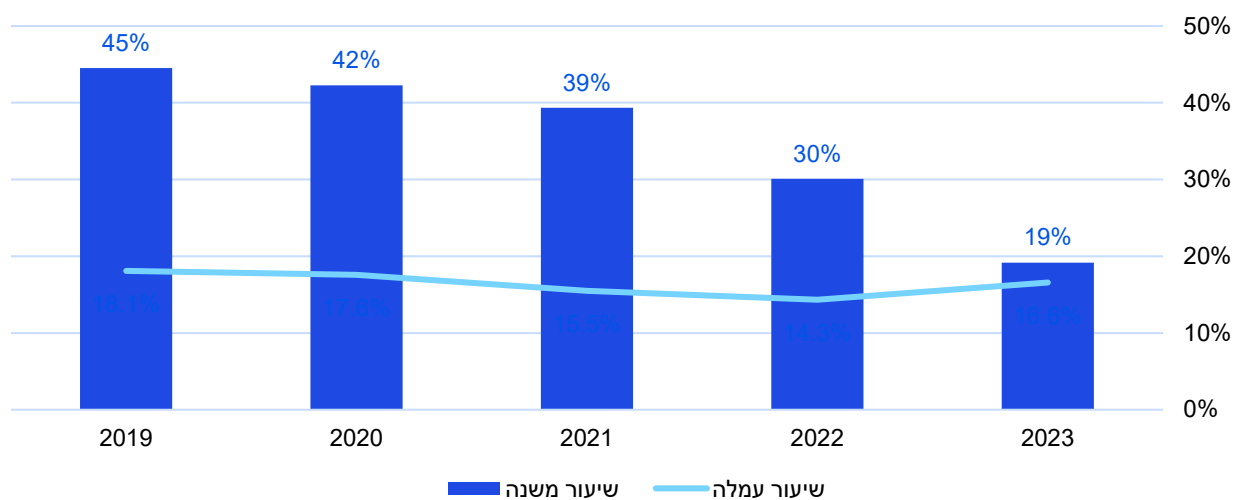

בתרשים שלעיל, שנות החיתום מופיעות על הציר האופקי, והתפתחות סך התביעות הצפויות של שנת חיתום מסוימת בהשוואה לפרמיה של אותה שנת חיתום, לאחר הצמדה, מיוצגת על ידי העמודים. ההתפתחות היא משמאל לימין.

ניתוח המשולשים בהשוואה לפרמיות המקוריות מרמז על הפחתה מצרפית במרבית שנות החיתום ברמת ה-Ultimate Expected Loss Ratio, ברוטו. **עבור שנת חיתום 2023, היחס המצרפי עומד על כ-90% מהפרמיה.**

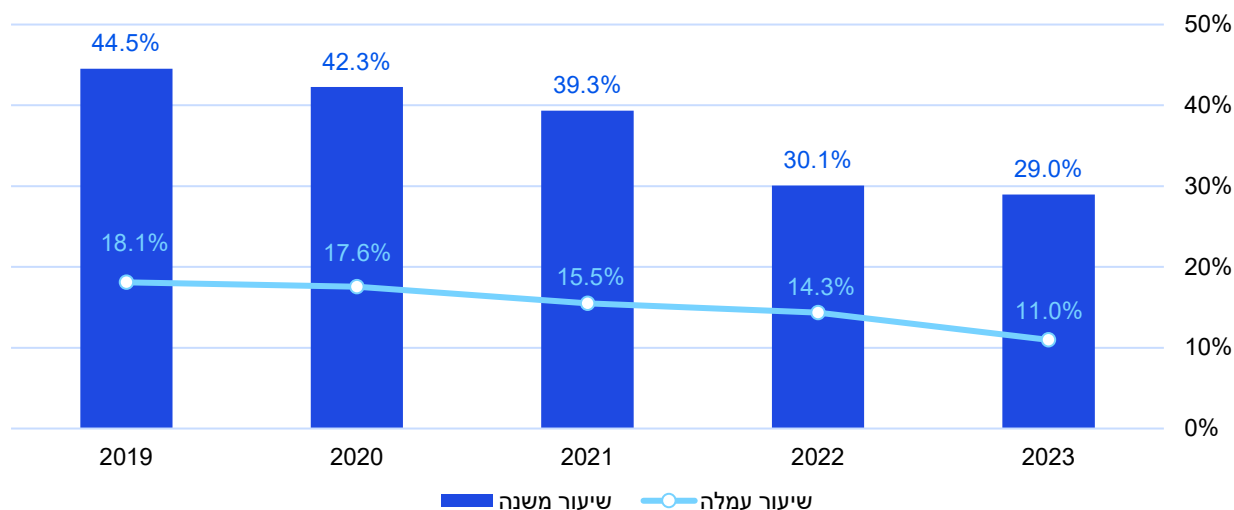
יובהר כי בתרשים שלעיל, הפרמיה המקורית הוצמדה בין מדד ממוצע בכל שנה, לבין מדד תום שנת 2023, על מנת להתאים למשולשים המוצמדים. השיעור של שנת 2023, לא הושפע מהותית מהתאמה זו.

רכב חובה – ביטוח משנה (מתוקן) (*)

(*) יצוין כי עסקת ביטוח המשנה בין מנורה מבטחים ביטוח לבין שומרה הביאה להשפעה חד פעמית בדמות גידול בפרמיות ביטוח משנה של שומרה בסך של כ-565 מיליון ש"ח, אשר נוטרלו בנתונים המתוקנים.

רכב חובה – ביטוח משנה (לא מתוקן) (*)

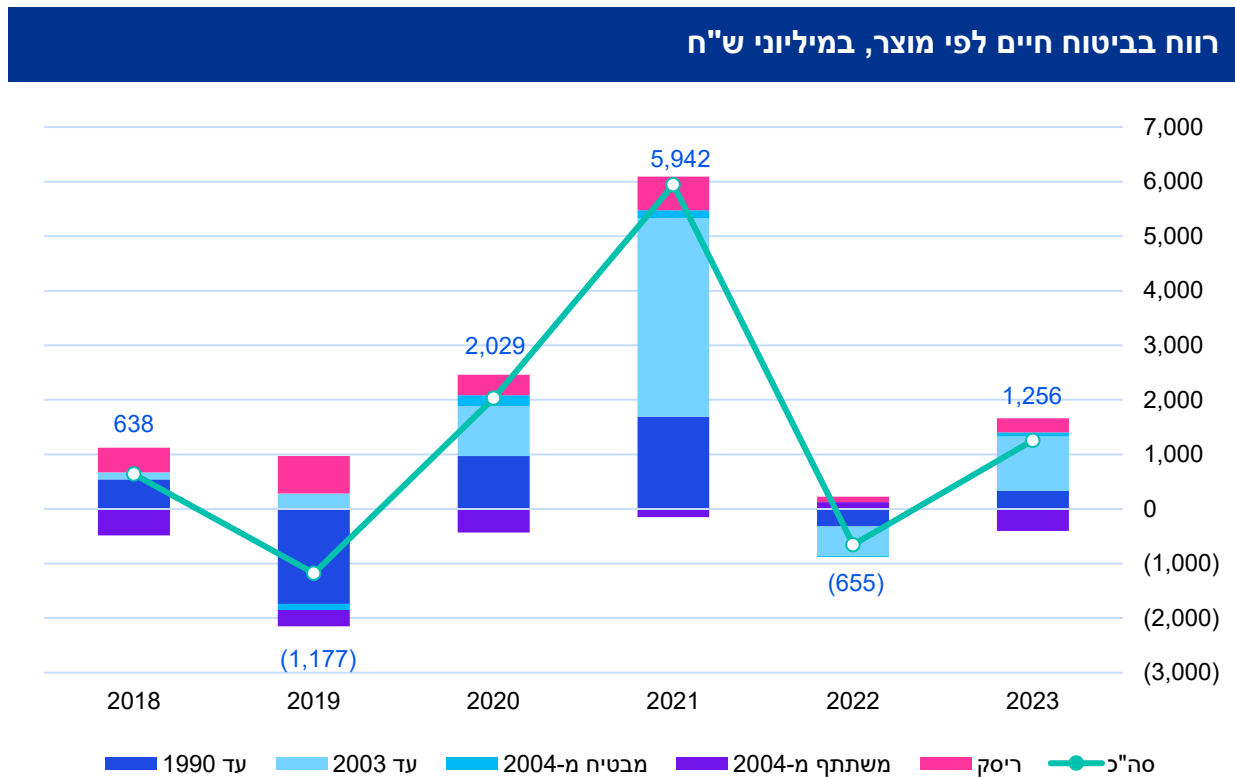

בשים לב להפסדים שנגרמו למבטחי המשנה בשנים האחרונות בענף רכב חובה, שיעור ביטוח המשנה המתוקן מתוך סך הפרמיות בענף רכב חובה ממשיך להצטמצם, לרמה של כ-19%. העמלה הממוצעת שמרה על יציבות.

5. ביטוח חיים

5.1. ביטוח חיים – הרווח המצרפי לפי ענף

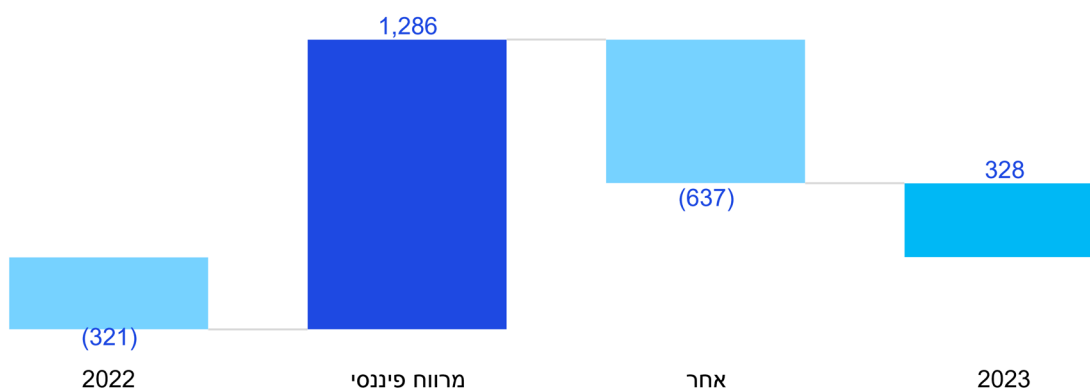
שנת 2023 הסתכמה בשיפור משמעותי ברווחיות ביטוחי החיים בהשוואה לשנת 2022, בעיקר בהשפעת השיפור בתשואה. עם זאת, השנה הסתיימה ללא גביית דמי ניהול משתנים, ועם בור דמי ניהול בהיקף מוערך של כ-2.7 מיליארד ש"ח, אשר צפוי להמשיך ולהכביד על התוצאות גם בשנת 2024. לפירוט נוסף על קבוצות המוצרים העיקריות, ראו את הסעיפים הבאים.

מנגד, השפעות העלייה בסביבת הריבית, לרבות דרך העתודה המשלימה לגמלאות (K), תרמו לתוצאות המגזר כ-1.7 מיליארד ש"ח בשנה השוטפת. במרבית החברות, הוכרו גם רווחים בעקבות שינויים במחקרים אקטואריים בשנת הדוח, בסך מצרפי של כ-777 מ' ש"ח. מחקרים אלו עסקו בין היתר בשיעורי מימוש גמלה, התפלגות גילאי פרישה ומסלולי קצבה במוצרי החיסכון. מנגד, שנת 2022 התאפיינה בעיקר במחקרים בעלי התפתחות שלילית, עקב פרסום לוחות התמותה המעודכנים על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

על פי הפירוטים שנכללו בדיווחי החברות, ההשפעה המוערכת בשייר, לפני מס, של תביעות ביטוחי החיים הקשורות לאירועי מלחמת "חרבות ברזל" עומדת לתאריך החתך על למעלה מ-400 מיליון ש"ח, מה שפגע בתוצאות המגזר בשנה השוטפת.

5.2. תיק מבטיח תשואה (עד 1990)

השינויים ברכיבי הרווח, פוליסות חיים עד 1990, במיליוני ש"ח

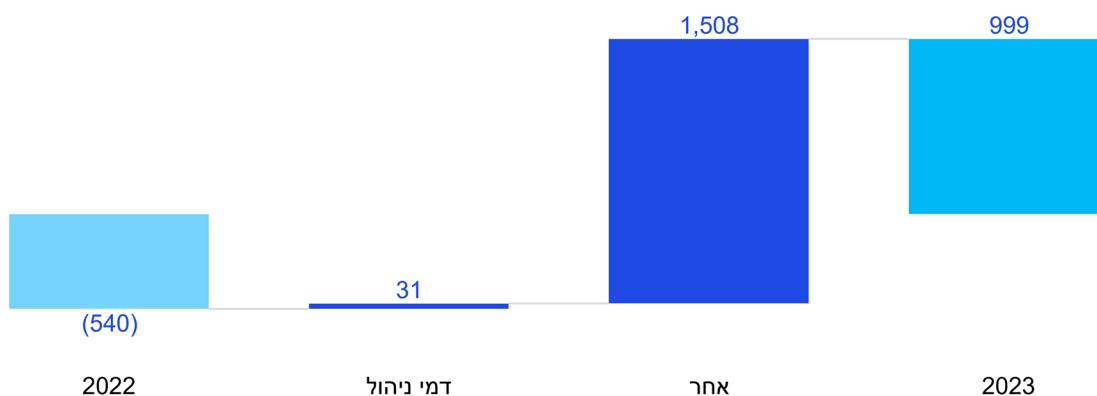

הרווח של קבוצת פוליסות החיים מבטיחות התשואה עמד על כ-328 מ' ש"ח, בהשוואה להפסד של כ-321 מ' ש"ח בשנת 2022. עיקר השיפור מגיע משוק ההון, אליו חשוף החלק החופשי של תיק הנוסטרו (שאינו מושקע באג"ח מיועדות מסוג חיים-צמוד).

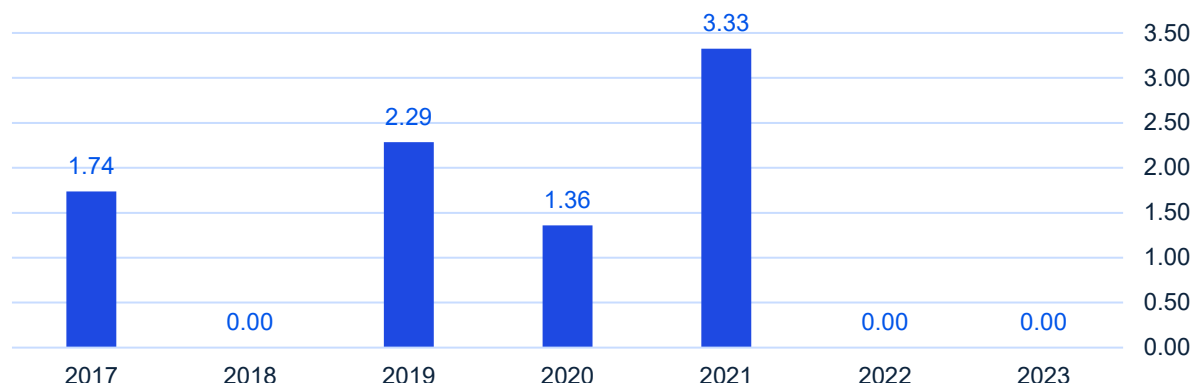
ההשפעות האחרות (ביחס לשנה קודמת) הושפעו לרעה בעיקר עקב העובדה שבשנת 2022 חלה עלייה חריפה בסביבת הריבית שתרמה לתוצאות. עליית הריבית תרמה לתוצאות גם בשנת 2023, אולם פחות משנת 2022.

5.3. תיק משתתף ישן (עד 2003)

שינוי ברווח תיק עד 2003, במיליוני ש"ח

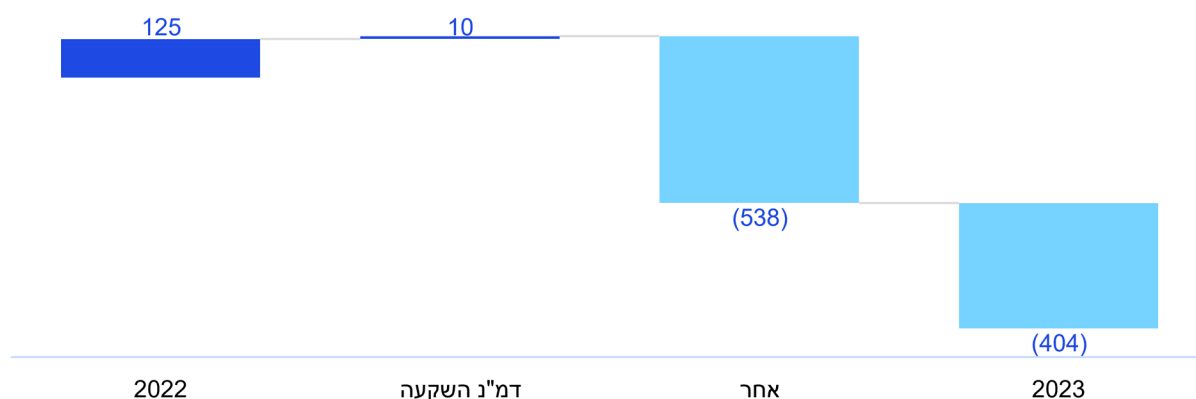
דמי ניהול משתנים בביטוח חיים, במיליארדי ש"ח

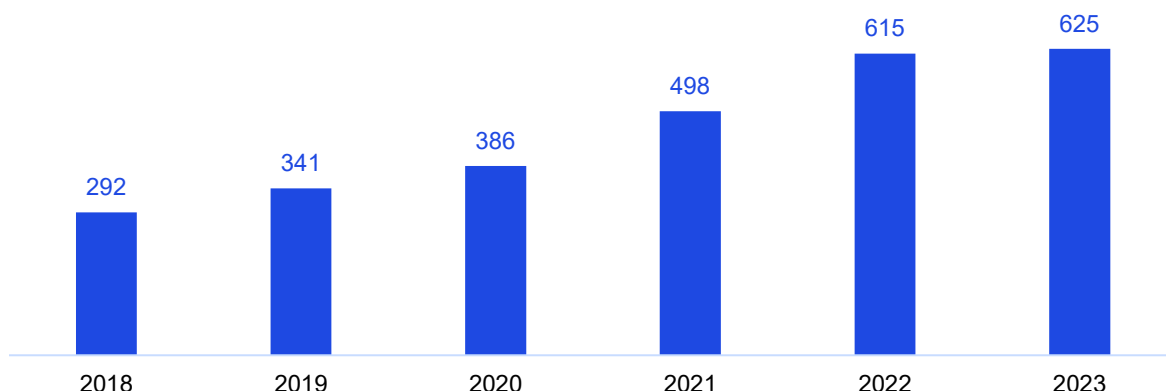
התיק המשתתף הישן עבר בשנת 2023 לרווח של כ-1 מיליארד ש"ח, בין היתר בהשפעת הריבית והמחקרים האקטואריים שצוינו לעיל. הירידות שחלו בשווקי ההון בשנת 2022 מרמת השיא, לצד עליית האינפלציה, הביאו להיווצרותו של "בור" דמי ניהול בהיקף של כ-3.7 מיליארד ₪ לתחילת שנת 2023. העלויות הריאליות בתיקים המשתתפים (כ-7.9% תשואה נומינלית, וכ-4.9% תשואה ריאלית) צמצמו את ה-"בור". במהלך התקופה שעד לפרסום הדוחות הכספיים לשנת 2023, חל צמצום מוערך נוסף בהיקף ה-"בור" עקב עליות בשווקי ההון, של כחצי מיליארד ש"ח נוספים. היקף הצבירה של הפוליסות מסוג זה עומד לתום שנת 2023 על כ-212 מיליארד ש"ח. דמי ניהול משתנים בגין כל 1% של תשואה ריאלית מוערכים בכ-318 מ' ש"ח, ולפיכך ה-"בור" הקיים מייצג גירעון ריאלי של מעל 8% עד לגביית דמי ניהול, לתחילת שנת 2024. כתלות ברמת התשואות בשווקים, ייתכן כי עניין זה ימשיך להכביד על תוצאות חברות הביטוח גם בשנת 2024.

5.4. תיק משתתף חדש ופוליסות השקעה

השינויים ברווח (הפסד) תיק משתתף מ-2004

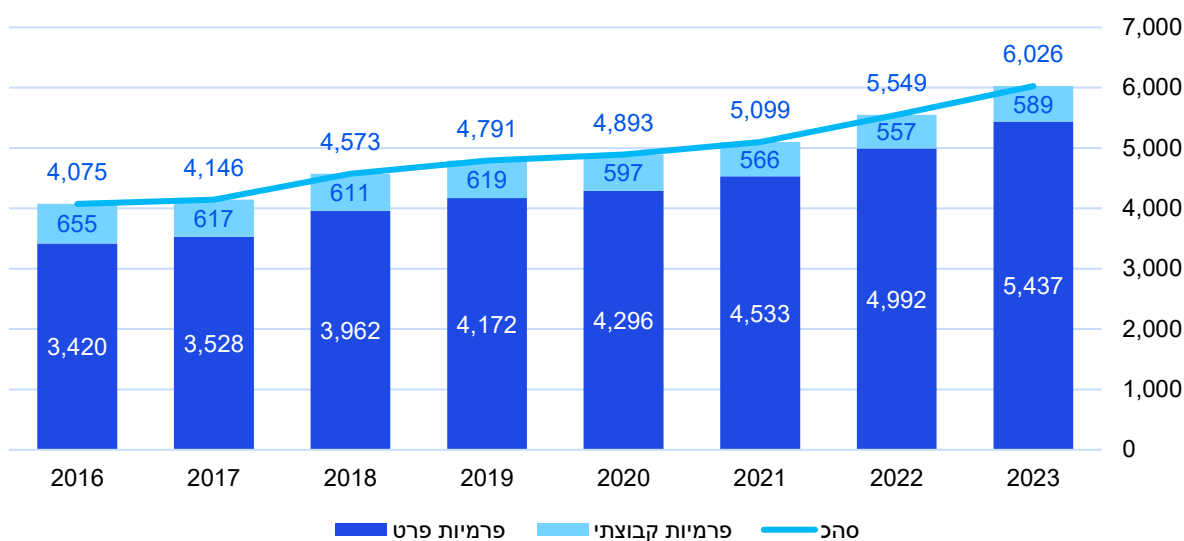
דמי ניהול פוליסות השקעה, במיליוני ש"ח

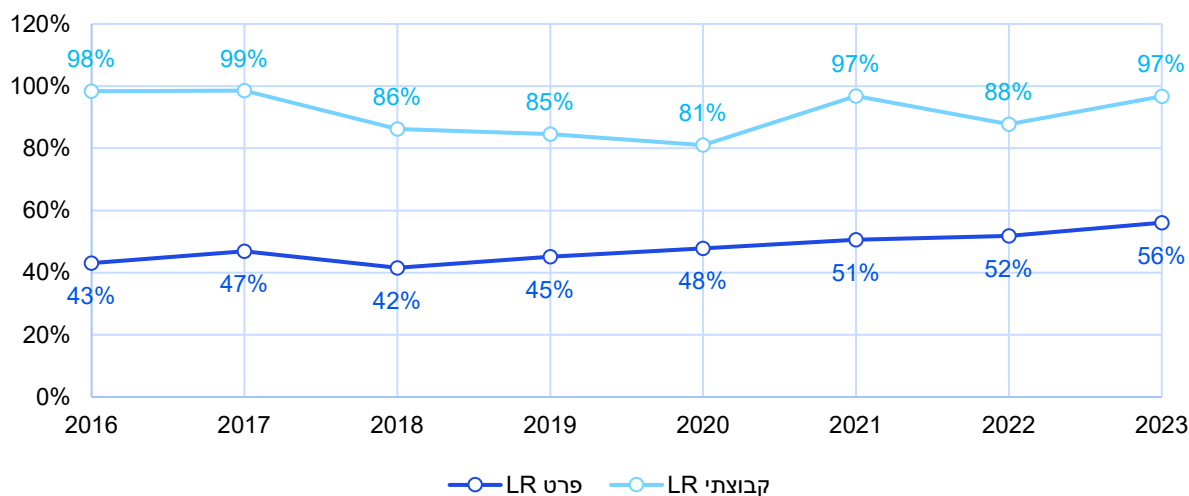
ענף ביטוחי החיים החדשים (ששווקו החל משנת 2004) חזר להפסד בשנת 2023. בניגוד למגמת הצמיחה המשמעותית בהיקפי הצבירות ודמי הניהול בפוליסות ההשקעה, בשנת הדוח נרשמה יציבות בהיקף דמי הניהול הכוללים שלהן. סך הצבירות עומד על כ-160 מיליארד ש"ח בביטוחי המנהלים החדשים, וכ-80 מיליארד ש"ח בפוליסות ההשקעה. נתונים אלו מצביעים על עלייה מתונה, בעיקר עקב השפעת התשואות בשווקים. עם זאת, במהלך התקופה חלו העברות (נטו) ממוצרים אלו, בהיקף של למעלה מ-10 מיליארד ש"ח.

5.5. מוצרי ריסק ואל"ע ללא רכיב חיסכון

פרמיות ברוטו, חיים ללא חיסכון, במיליוני ש"ח

LR ברטו, ריסק (%)

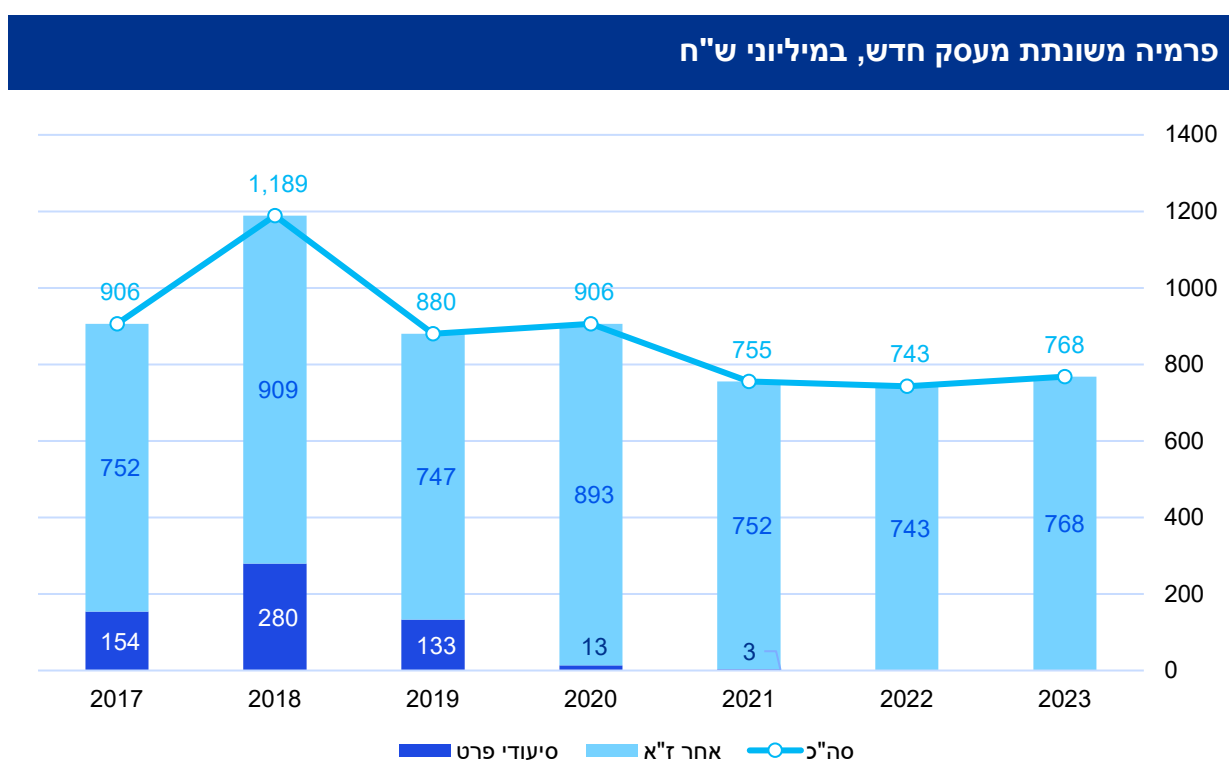
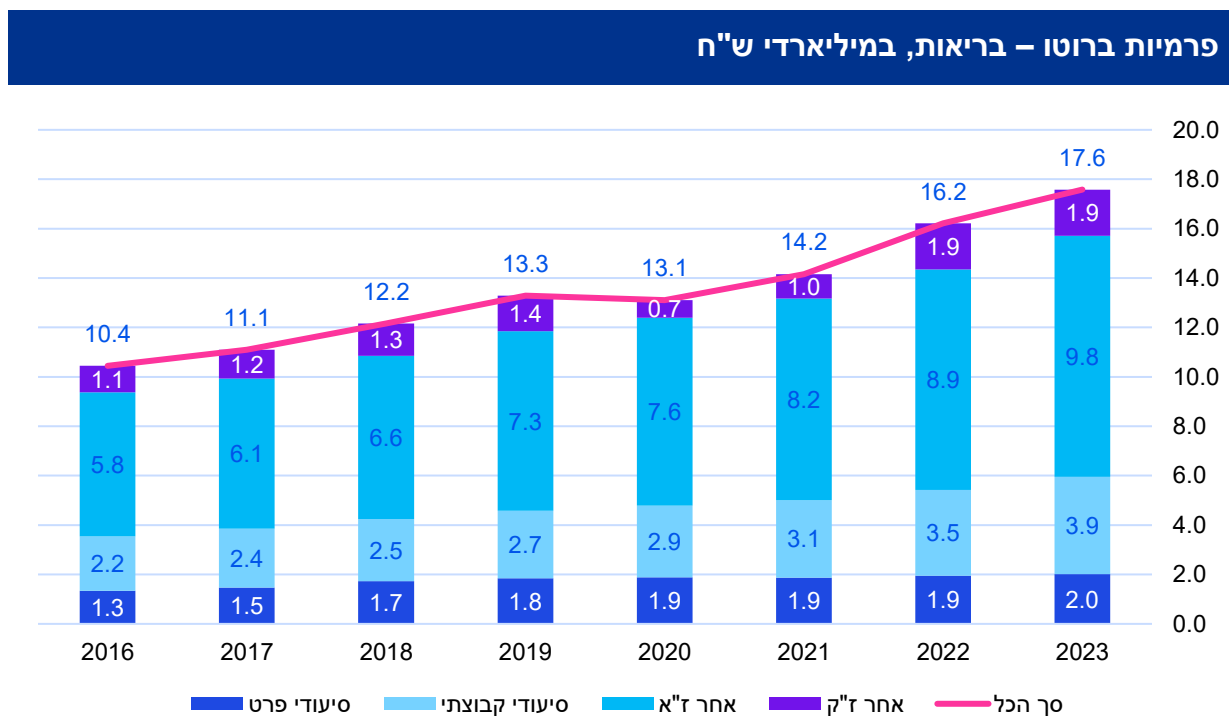

הצמיחה ההדרגתית שחלה בפרמיות של מוצרי הריסק המשיכה גם בשנת 2022. עם זאת, במהלך התקופה חלה הרעה ביחסי ה-Loss Ratio, בין היתר עקב השפעות מלחמת "חרבות ברזל".

6. ביטוח בריאות

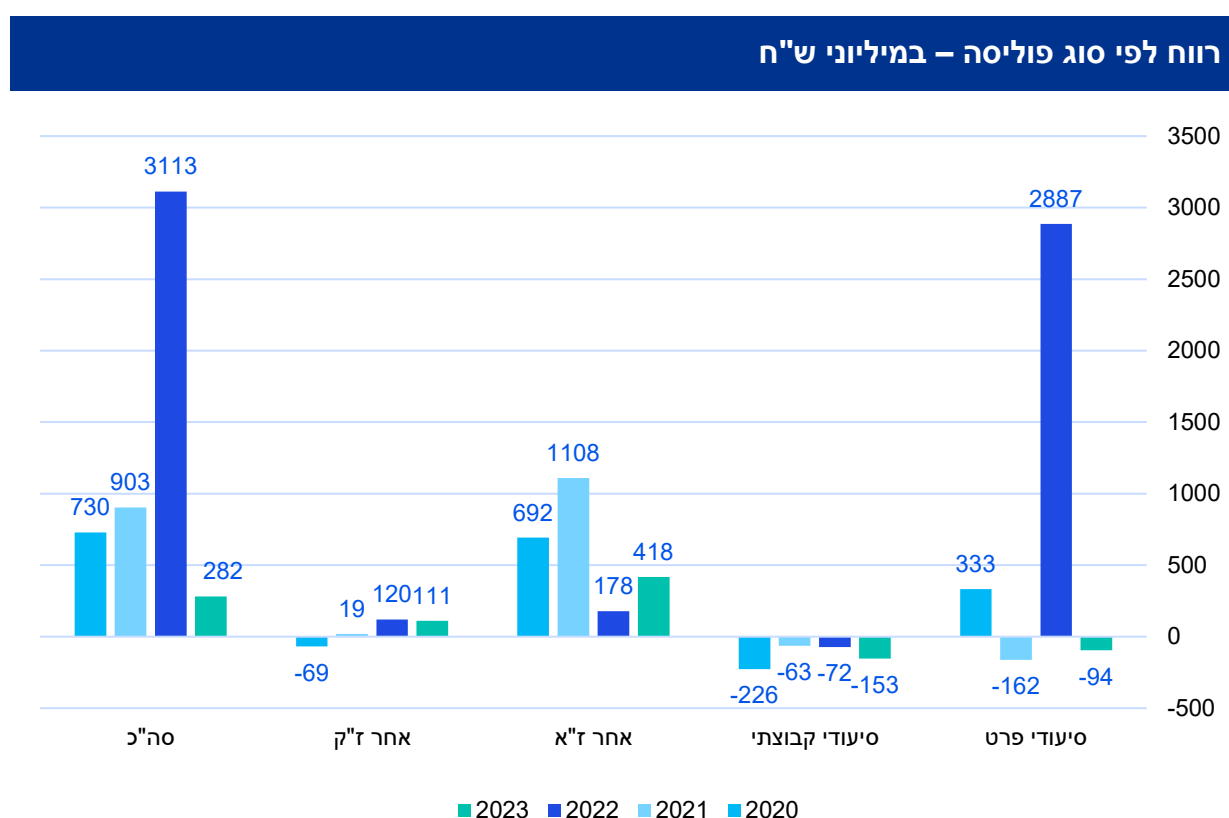

6.1. ביטוח בריאות פרמיות

הצמיחה שאפיינה את השנים הקודמות בתחום ביטוחי הבריאות המשיכה גם בשנת 2023, עם צמיחה בפרמיות במוצרי הסיעוד הקבוצתי (קופות החולים) ומוצרי הזמן הארוך (בין היתר, תאונות אישיות לזמן ארוך, הוצאות רפואיות, השתלות ומחלות קשות). על אף שחלק מן החברות דיווחו על האטה כללית בשיווק פוליסות בתקופת המלחמה, הפרמיה המשוננת משיווק מוצרי בריאות לטווח ארוך נותרה יציבה ביחס לשנים האחרונות. עם זאת, מוצרי הטווח הקצר, ובפרט הנסיעות לחו"ל, סבלו מירידה בשיווקים ברבעון האחרון של השנה עקב ההשפעות של מלחמת "חרבות ברזל". בין היתר בשים לב לתקופה החלקית מתוך השנה, ההשפעה הכוללת על הפרמיות לא הייתה מהותית ברמה המצרפית.

6.2. ביטוח בריאות – הרווח המצרפי לפי ענף

מגזר הבריאות סיים את שנת 2023 עם רווח מצרפי. ניתוח הרווח לפי ענפים, מראה כי בדומה לשנים קודמות, ענף "אחר לזמן ארוך", ממשיך להציג רווחיות, ואילו ענף הסיעוד הקבוצתי (קופות חולים) המשיך להציג הפסדים. עניין זה עומד ברקע השינוי שחל בתחילת שנת 2024, עם המעבר במהלך השנה למודל שבו חלוקת הסיכון בין קרנות המבוטחים של קופות החולים לבין חברות הביטוח שונתה ל-0%-100% (מלוא הסיכון על הקרנות) לעומת 20%-80% לפני השינוי. האמור עשוי להביא לשיפור מסוים ברווחי הענף, אולם ייתכן ששינוי זה גם יביא לירידה בהיקפי הפרמיה של המגזר כולו.

הרווחים החריגים בשנת 2022 בענף סיעודי פרט נבעו מהעלייה החריפה הריבית, אשר הביאה לקיטון בעתודת ה-LAT, והם קיזזו הפסדים חריגים שנרשמו ב-2019, בשים לב לירידת הריבית (לא בתרשים). השפעת העלייה המתונה בריבית על מגזר הבריאות הייתה חיובית בשנת 2023 והסתכמה בכ-229 מ' ש"ח לפני מס. מנגד, השפעה זו קוזזה במחקרים אקטואריים שונים, אשר הביאו להפסדים לפני מס של כ-303 מ' ש"ח. לעניין זה, בולטים במיוחד מחקרים המצביעים על עלייה בשכיחות תביעות סיעוד פרט (תחלואה) במספר חברות.

7. נספח מתודולוגי

מקורות והערות	נתונים
<p>המדגם כולל את חברות הביטוח הבאות – ב-2022/2023 -AIG, איילון, ישיר, בססח, דיווידשילד, הכשרה, הפניקס, הראל, ווישור, כלל ביטוח, ליברה, מגדל, EMI, שומרה, שלמה, ביטוח חקלאי; בשנים קודמות נכללו גם חברות ביטוח שחדלו להתקיים.</p> <p>לא נכללו במסגרתו – קרנית, ה-"פול" (נכלל במסגרת נתוני החברות לפי חלק יחסי), אשרא, קנ"ט וענבל.</p>	<p>כללי</p>
<p>נתוני הלמ"ס ופרסום בנק ישראל בדבר "ציפיות האינפלציה".</p> <p>רגישות לאינפלציה – נתוני ביאור "ניהול סיכונים" / חלק – ניתוח רגישות לסיכוני שוק.</p>	<p>ציפיות האינפלציה</p>
<p>עקום חסר סיכון – נתוני מרווח הוגן; אי נזילות – נתוני ספקים חיצוניים.</p>	<p>ריבית ואי נזילות</p>
<p>ביאור "ניהול סיכונים" / חלק – ניתוח רגישות לסיכוני שוק. התרחיש המשוקלל מפחית את סיכון עליית הריבית מסיכון ירידת מחירי המניות. השפעה הנוספת של תשואה ריאלית על דמי ניהול משתנים מבוססת על היקף התיק המשתתף עד 2003.</p>	<p>חשיפות חשבונאיות</p>
<p>נכסי הנוסטרו כוללים את כל ההשקעות (לרבות – <u>מזומנים</u>, נדל"ן להשקעה והשקעות פיננסיות) המוחזקות על ידי החברות ("השקעות אחרות"), למעט ההשקעות בתיק המשתתף. היקף תיק הנוסטרו מתבסס על המאזנים ועל ביאורי נדל"ן להשקעה, השקעות פיננסיות ומזומנים בדוחות. רווחי התיק מתבססים על ביאור רווחי ההשקעות בדוח (תשואת השקעות) והרווח הכולל האחר המיוחס. חישוב התשואה נעשה ביחס ליתרה <u>הממוצעת</u> של הנכסים (בין יתרת פתיחה וסגירה) בכל תקופה.</p>	<p>נכסי נוסטרו</p>
<p>ביאור מגזרי פעילות של חברות הביטוח, וכן נתוני ביאור מגזר חיים – לגבי תקבולים מחוזי השקעה. נתונים בדבר דמי הגמולים מדוחות דירקטוריון המצורפים לדוחות תקופתיים של חברות מנהלות המוחזקות על ידי קבוצות ביטוח (קרי, לרבות חברות אחיות). יש לציין כי דמי הגמולים מתייחסים רק לחברות המנהלות העיקריות של חברות וקבוצות הביטוח, <u>ואינם כוללים</u> את דמי הגמולים בחברות – חח"י, קחצ"ק, הסתדרות המהנדסים, לעתיד ויוזמה (עד מיזוגה).</p>	<p>פרמיות ודמי גמולים</p>
<p>ביאור נתונים לפי סוג פוליסה במגזר החיים – תקבולים חד פעמיים בגין חוזי השקעה.</p>	<p>הפקדות חד פעמיות לפוליסות השקעה</p>

מקורות והערות	נתונים
<p>פנסיה וגמל – מדוחות דירקטוריון / דוחות כספיים המצורפים לדוחות תקופתיים של חברות מנהלות המוחזקות על ידי קבוצות ביטוח (ראו לעיל לעניין החברות המנהלות שנכללו). ביטוח – סכום נכסי הנוסטרו כהגדרתו לעיל והתיק המשתתף. יש לציין כי נכסים מנוהלים מתייחסים רק לחברות המנהלות העיקריות של חברות הביטוח, ואינם כוללים את הנכסים המנוהלים בחברות – חח"י, קחצ"ק, הסתדרות המהנדסים, לעתיד ויוזמה (עד מיזוגה).</p>	<p>נכסים מנוהלים</p>
<p>דוחות על השינויים בהון העצמי של חברות הביטוח. התשואה על ההון מחושבת על סמך הון עצמי ממוצע (יתרת פתיחה ויתרת סגירה). דיבידנדים בשנת 2022 – כולל הדיבידנד בסך של 900 מ שח שהוכרז על ידי הראל ביטוח בדצמבר 2022 וחולק בפברואר 2023.</p>	<p>תשואה על הון</p>
<p>הון עצמי – דוחות כספיים של חברות ביטוח/אחזקה נסחרות, לפי העניין. שווי שוק: נתוני הבורסה לניירות ערך בת"א. השפעת הון הובאה בחשבון ממועד אחרון לפרסום דוחות כספיים (כלומר, לפי הנתון הידוע לכל מועד, בקירוב).</p>	<p>מכפיל הון</p>
<p>הוצאות הנה"כ מבוססות על דוח רווח או הפסד (סה"כ). מספר העובדים מתייחס לחברות הביטוח במיוחד על סמך דוח תיאור עסקי התאגיד. לגבי נתון זה בלבד, מדגם החברות כולל גם הערכה של מספר העובדים בענבל, קנ"ט, קרנית, בסס ואשרא.</p>	<p>מספר עובדים והוצאות הנה"כ</p>
<p>פירוק רווח כללי – אומדן השפעות ריבית ו-UGL מבוסס על ההסברים שנכללו בדוחות הכספיים של החברות – לרוב במסגרת ביאור ניהול סיכונים. השפעה כאמור היא בשייר.</p>	<p>ביטוח כללי</p>
<p>התפתחות Ultimate LR בענף חובה – משולשים ברוטו חובה בדוחות הכספיים. חישוב ה-LR מתבסס על הפרמיה המקורית בשנת החיתום, תוך הצמדתה של פרמיה כאמור למדד הידוע (נובמבר) של תאריך המאזן, ביחס למדד הממוצע של שנת החיתום.</p>	
<p>רכב חובה – שיעור ביטוח משנה חושב באמצעות חלוקת פרמיות למבטחי משנה בפרמיות ברוטו. שיעור העמלות נקבע באמצעות חלוקת הכנסות מעמלות בפרמיות למבטחי משנה. לעניין תרומת ביטוח משנה (רווחיות), הובאו בחשבון נתוני דוח הדירקטוריון בדבר תוצאות ביטוח משנה.</p>	
<p>LR רכב רכוש – מחושב על סמך סכימת כלל התשלומים ושינוי בהתחייבויות, ביחס לפרמיה ברוטו.</p>	

מקורות והערות	נתונים
<p>התוצאות אינן כוללות את התוצאות של מוצרי הבריאות של הכשרה חב' לביטוח (אשר נוהגת לסווג אותם במסגרת מגזר החיים, וסווגו לצורך המצגת למגזר הבריאות) (לא מהותי).</p> <p>נתוני הבור חושבו על סמך הביאורים לדוחות הכספיים (לרוב ביאור כללי או ביאור דמי הניהול) ומתייחסים לתאריך המאזן. לגבי חברות אשר סיפקו הערכה למועד אישור הדוח לפרסום בלבד, הונח כי ההשפעה לתאריך המאזן זהה לזו של תאריך הדוח.</p> <p>הערכת ההשפעה של 1% תשואה ריאלית על דמי ניהול משתנים בוצעה באמצעות סכימת התיק המשתתף עד 2003, והכפלתו בנוסחת דמי הניהול המשתנים (15% * 1%).</p> <p>פירוט השפעות חד פעמיות מבוסס על ביאור ניהול סיכונים (הנחות) ו/או דוחות דירקטוריון.</p> <p>ריסק LR – מתייחס לכל הפוליסות במגזר חיים ללא מרכיב חיסכון (עשוי לכלול גם אכ"ע SA). השיעור חושב בברוטו, ומביא בחשבון גם שינוי בהתחייבויות.</p>	<p>ביטוח חיים</p>
<p>הפרמיה והתוצאות כוללות גם את מוצרי הבריאות של הכשרה חב' לביטוח (אשר סווגו לצרכי המצגת ממגזר החיים למגזר הבריאות) (לא מהותי).</p> <p>בריאות זמן קצר – כולל בד"כ את הענפים נסיעות לחו"ל (עיקרי), עובדים זרים, תלמידים, ביטוח ימי מחלה, תאונות אישיות עד 12 חודשים.</p> <p>בריאות זמן ארוך – כולל בד"כ את הענפים הוצאות רפואיות, ניתוחים, השתלות, תאונות אישיות מעל 12 חודשים, מחלות קשות ושיניים.</p> <p>פירוט השפעות חד פעמיות מבוסס על ביאור ניהול סיכונים (הנחות) ו/או דוחות דירקטוריון.</p>	<p>ביטוח בריאות</p>

נשמח לעמוד לרשותכם

טל זהרני

שותף
תחום ביטוח, פנסיה וקופות גמל
tzaharani@kpmg.com

יבגני אוסטרובסקי

שותף, המחלקה המקצועית
ותחום ביטוח, פנסיה וקופות
גמל
yostrovsky@kpmg.com

אילנית אדסמן

שותפה
ראש תחום ביטוח ופיננטק
iadesman@kpmg.com

אורי שנער

Principal
ראש תחום אסטרטגיה
oshinar@kpmg.com

טלי ביסקר-אבישר

שותפה
תחום ביטוח, פנסיה וקופות גמל
tbisker@kpmg.com

שירה ליכטנשטט

שותפה
תחום ביטוח, פנסיה וקופות גמל
slichtenstadt@kpmg.com

kpmg.co.il

הנתונים נלקחו מהדוחות הכספיים של החברות לשנת 2023.

המידע המוצג כאן הינו בעל אופי כללי ואינו מיועד לענות על הנסיבות הייחודיות של כל יחיד או ישות. אף על פי שאנו משתדלים לספק מידע מדויק וזמין, אין באפשרותנו להבטיח את דיוקו של המידע ביום בו הוא מתקבל וכן כי המידע ימשיך להיות מדויק גם בעתיד. אין לפעול לפי המידע המוצג ללא ייעוץ מקצועי מתאים לאחר בדיקה מקיפה ויסודית של המצב הספציפי.

© KPMG 2024 סומך חייקין, שותפות רשומה בישראל ופירמה חברה בארגון הגלובלי של KPMG המורכב מפירמות חברות עצמאיות המסונפות ל- KPMG International Limited, חברה אנגלית פרטית מוגבלת באחריות. כל הזכויות שמורות.

השם והלוגו של KPMG הינם סימנים מסחריים אשר השימוש בהם נעשה תחת רישיון של הפירמות החברות העצמאיות בארגון KPMG העולמי.

